

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

KASIM 1973

SAYI 113

CİLT : 19

500 KURUŞ

POLYESTER **SIFAS** **NAYLON 6**

SENTETİK İPLİK FABRİKALARI A.Ş.

EL YAT

ŞİRKET MERKEZİ : Sanayi Bölgesi; BURSA
Tel: 18500-18504 Büro Atatürk Cad. Ticaret Bankası İş Hanı Kat 1, Tel: 14489

İSTANBUL BÜROSU : Manifaturacılar Çarşısı No. 3501 — 3502, Atatürk Bulvarı, Unkapanı, İstanbul
Tel . 22 35 73, 27 72 53

Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyetli ve dergiyl sorumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın lade edilmez.

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi	750,— TL.
İç sahlfe	500,— TL.
Arka kapak içi	750,— TL.
Arka kapak	1000,— TL.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; /çtimai ve Siyasi felâketlerden yakasını kurtaramaz.
K. ATATÜRK

CİLT : XIX

Sayı 113

KASIM 1973

Fiati : 5 T.L.

Yıllık : 60 - 6 Aylık : 30 TL.

Sahibi : Cemiyet Adına Dr. Cemalettin ÖZABACI

Yazı İşleri Müdürü : Ayhan BERMEK

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63

P. K. 599 Karaköy/İst.

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

İÇİNDEKİLER

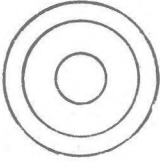
- 3 III. Beş Yıllık Kalkınma Plânında Bölgesel Farklılığı Tedbirleri Mehmet Y. ASLANTAŞ
17. Yeni Bir Avrupa Para Birimi Yatırılması Eurco Çeviren : Dündar MURADOĞLU
20. Bilgi İşleme Sistemlerinde Verileri İşlem Etapları Dr. Erol REN
23. 1475 Sayılı İş Kanunun'da Ceza Hükümleri İbrahim KAZANCI
29. Ziraî Reform Ekrem GÜRCAN
32. Ayın İktisadi - Mali - Hukuki ve Sosyal Mevzuatı Derleyen : Mehmet EMANET

1881-1938

SIYASİ CİDALLERİN ÇOĞU BASİTTİR. FAKAT İÇTİMAİ MESAI HER VAKİT İÇİN MÜSMİRDİR. BİZİM MÜNEVVERLERİMİZ BUNA ÇALIŞMALI. NEDEN ANADOLU'YA GELİP UĞRAŞMAZLAR? NEDEN MİLLETLE DOĞRUDAN DOĞRUYA TEMASTA BULUNMAZLAR, MEMLEKETİ GEZMELİ, MİLLETİ TANIMALI, EKSİĞİ NEDİR GÖRÜP GÖSTERMELİ, MİLLETİ SEVMEK BÖYLE OLUR. YOKSA LÂFLA MUHABBET FAYDA VERMEZ.

K. Atatürk

III. Beş Yıllık Kalkınma Plânında Bölgesel Farklılığı Tedbirleri

Mehmet Y. ASLANTAŞ

10.12.1941 tarihinde Urfa'da doğdu. 1942 yılı sonlarında aile-
siyle birlikte İstanbul'a yerleşti. Klâsik öğrenimini sırasıyla Ka-
dınca İlkokulu, İstanbul Erkek Lisesi ve İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi'nde tamamladı. Ayrıca, 31 dönem İşletme Fa-
kültesi İşletme İktisadi Enstitüsü İşletme İdaresi Kursu'nu ba-
şarı ile bitirdi. 1968 yılında vatanî görevini İstihkâm Yedek Suba-
yı olarak tamamladı. 1968 yılının Nisan ayında İstanbul Ticaret
Odası'na Raportör olarak girdi. Plâstik İmalâtında Gelişmeler,
Küçük Sanayicilerin El Rehberi, Türkiye'de Yatırımları Teşvik
Tedbirleri Uygulaması ve Sonuçları (1963-1972) İstanbul Ticaret
Odası'nca, Küçük ve Orta Sanayi Teşebbüslerinin Tedarik, Do-
natım ve Pazarlama Sorunları konulu tebliğleri Milli Prodüktivite
Merkezince yayınlanmıştır. Halen İktisat Fakültesi'nde Doktora
çalışmalarını da sürdürmektedir.

I. GİRİŞ

Ekonomik Kalkınma ve sosyal gelişmenin çok hızlandığı son yir-
mibeş yılda ülkeler bu hızlanmaya
uymak ve yetişmek gereğini duy-
muşlardır. Bilhassa bu hızlı geli-
şme süresince yeterli hamleyi yap-
mayan ülkelerle çok çabuk gelişen

ülkeler arasında büyük gelişme
farkları doğmuş ve bu gelişme fark-
ları bugün bütün ülkeleri ilgilendi-
ren bir sorun olarak ortaya çıkmış-
tır. Bunun sonucu olarak gelişmiş-
lik mes'elelerini kapsayan «geliş-
me ekonomisi» üzerinde ençok du-
rulan sosyo-ekonomik bir disiplin

olarak önem kazanmıştır.

Ülkeler arası gelişme farklarının yanı sıra ülke içersinde de çeşitli yöreler arasında gelişme farklarının bulunması konuyu bu yöne de gereken önemi vererek araştırma yapma gereğini doğurmuştur. Aynı zamanda az gelişmiş yörelerin, sadece az gelişmiş ülkelere mahsus bir mes'ele olmadığı, ister gelişmiş ister az gelişmiş olsun bütün ülkeler için geçerli bir durumda olduğu gerçeği de bilindiğine göre, az gelişmiş yöreler veya başka bir ifade ile bölgesel gelişme farklarının incelenmesi ve tedbirlerinin alınması bütün ülkeler için önemli bir sorun olma durumunu hâlâ muhafaza etmektedir.

Ancak bütün ülkeler için bu sorun var olmakla beraber, bilhassa gelişmemiş veya az gelişmiş ülkelerde de, yöreler dengesizliği bu tür ülkelerin temel özelliklerinden biri de sayılmaktadır. Çünkü bu ülkelerdeki yöreler arasındaki gelişme farkları, gelişmiş ülkelerdeki durumun tersine artma ve genişleme eğilimi göstermektedir. Yurdumuzda da bu çeşit problemlerin var olduğu ve problemlere çözüm getirilmesine çalışıldığı bilinmektedir. Avrupa Ekonomik Topluluğu'na tam üye olacağımız önümüzdeki 22 yıllık geçiş süresinde topluluk gelişmesine yetişebilme yanında yöreler arasındaki gelişme farklarının

da mümkün olabilecek nisbette giderilmesine çalışılması gerekmektedir. Bu sorunun çözümünün geciktirilmesine çalışılması gerekmektedir. Bu sorunun çözümünün geciktirilmesi, iktisadî yükselme, sanayileşme çabalarının arttırıldığı bir dönemde, yurdun bir kısım yerlerinin ihmal edilmesi, uzun dönemde, bu yerler için problemlerin daha çok zor halledilebileceği ve çözümlenemeyeceği koşulları oluşturabilir.

Avrupa Ekonomik Topluluğu'na tam üye olarak iştirakimizi sağlayacak şekilde yeni bir perspektifin ışığında hazırlanan III. Beş Yıllık Kalkınma Plânının yöresel gelişme farkları konusunda ne getirdiğini araştırmak her halde yukarıda anlatılan problemlere ne derece çözüm getireceğini bilebilmek bakımından önem taşımaktadır.

Bu nedenle, plânlı dönemin üçüncü beş yılını ve 22 yıllık bir perspektifi kapsayan gelişmenin bir bölümünü meydana getiren III. Beş Yıllık Kalkınma Plânı Bölgesel Gelişme Farkları için ne getirmiştir, ne gibi tedbirleri önermiş ve nelerin yapılmasını ortaya koymuştur gibi mes'eleler bu tebliğe konu olarak alınmış ve kısa bir tarif ve sınıflandırmayı takiben tebliğ tamamen bu konuya hasredilmiştir.

II. BÖLGE TARİFELERİ VE SINIFLANDIRILMASI :

Tebliğimize konu olan bölgesel gelişme farklılığında esas unsur «bölge» dir. III. Beş Yıllık Plânda «yöre» olarak ifade edilmektedir. Her dilde bunu ifade için değişik kelimeler kullanılmakta, Türkçe'de bugüne kadar bölge kelimesi kullanılmış, ancak son zamanlarda yöre kelimesinin de kullanılmaya başlandığını görmekteyiz.

Bu husus tebliğimizde de kendini göstermekte bazen bölge, bazen yöre kelimesi kullanılmaktadır. Çeşitli bölge tarifleri mevcuttur. İncelenen zamana, konuya ve kriterlere göre çeşitli tarifeler yapılmıştır.

Sırrı Erinç'e göre, «Bölge, belirli kriterler bakımından homojen (mütecannis) arz sathı parçasıdır» (1). George A. Lundberg'e göre, «Bölge, halkın teşkil ettiği farklı

cemaat zümreleri içinde karşılıklı münasebetleri ve içten bağlılıkları (social cohesion) organize eden belirli bir sahadır (2). P. Bauchet'e göre, «Bölge, müşahade edilebilir bir gerçektir ve sınırlarının tayini konusunda bölgenin belirli davranış alanı vardır» (3). T. Polatkan'a göre, «Bir bölgede yaşayan fertler; üretim, tüketim ve sanayileşme gibi faaliyetler karşısında belirli bir davranışa sahiptirler ve bu davranışla diğer bir bölge halkından ayırt edilebilirler. Bölge, kendi kendine yeterliliğe sahiptir ve bölgenin sınırları, mal ve hizmetlerin bölgenin dışında olan başka yerlerden satın alınmaya başlandığı kısımlardır» (4). Walter İsar'd'a göre de, «Bölge, itibarî olup, 'umumî' 'elâstiki' bir mefhum olarak kabul etmek gerekmektedir» (5).

Yukarıda yapılan çeşitli tarifelerde görüleceği gibi bölge mefhumu; zamana, probleme, ölçeğe göre itibaridir. Ancak bütün bunlara rağmen en yakın bir şekilde bölgenin belirlenmesi ve problemin orada çözülmesi de gerekli olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Bu nedenle burada bölge sınırlandırılmasındaki güçlüklerle değinmeyeceğiz. Ancak bölge sınırlandırılması,

a — Nazarî çalışmaları çoğaltabilmek için belirli bir bölge içinde kalmak,

-
- (1) Erkal, Mustafa Ersin: **Bölgeler arası dengesizlik ve Doğu Kalkınması**, Şamil Yayınevi 1972 - İstanbul
 - (2) Erkal Mustafa Ersin: Aynı eser
 - (3) Erkal Mustafa Ersin: Aynı eser
 - (4) Erkal Mustafa Ersin: Aynı eser
 - (5) Erkal Mustafa Ersin: **Bölgeler arası dengesizlik ve Doğu Kalkınması**, Şamil Yayınevi 1972 - İstanbul

b — Tavsiye ve münakaşa edilecek ekonomik kalkınma tedbirlerinin tatbik edileceği yeri tayin ve tesbit edilebilmesi nedenleriyle de elzemdir.

Bölgenin tariflerinden sonra bölge sınıflandırılmasına geçebiliriz. İki şekilde sınıflandırma yapmak mümkündür.

1 — Ekonomik Gelişme Derecesine Göre Yapılan Sınıflama

Ekonomik Gelişme derecesine göre bölge sınırlandırılması ayrıca,

a — Az gelişmiş bölge

b — Gelişmiş bölge (Gelişmekte olan bölge) olarak ikiye ayrılmakta ve az gelişmiş bölge kendi bünyesinde az gelişmiş halinde ve potansiyel bakımdan az gelişmiş olmak üzere sınıflandırılmaktadır.

Burada önemli olan ve geliştirilmesi de elzem olan az gelişmiş bölgeyi, belli bir zamanda ve birçok görüş açısından başka bölgelerle özellikle ülkenin bütünü ile karşılaştırdığımızda iktisadî avantajları olmayan bir yer olarak tanımlayabiliriz.

2 — Ekonomik Yapıya Göre Yapılan Sınıflama :

Ekonomik yapıya göre de bölgeleri;

a — Homojen bölge,

b — Polarize (kutuplaşmış) bölge,

c) Plân bölge olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır.

1 — Beş Yıllık Kalkınma Plânımızda da; potansiyel gelişme bölgeleri, büyük şehir bölgeleri ve geri kalmış bölgeler olmak üzere üçlü sınıflama yapıldığını görmekteyiz.

III. BÖLGELER ARASI DENGESİZLİĞİN TEORİK YÖNÜ :

Bölgeler arası dengesizliğin ortaya çıkışını izah etmeye çalışan teori ve hipotezler bulunmaktadır. Bunlar zamanla geliştirilmiş ve bilimsel incelemeye konu edilmişlerdir. Bölgeler dengesizliğini bazı esaslara göre izah eden;

1 — İhracat Merkezleri Teorisi,

2 — Sektörler teorisi,

3 — Ekonomik Mekân ve Merkez-Çevre Modeli,

4 — Mekân dengesi modeli gibi teoriler bulunmaktadır.

İhracat merkezleri teorisi, bölgelerin gelişme vetiresini (merhalesini) o bölgelerin, başka bölge ve ülkelere yaptıkları ihracatları esas alarak izah etmektedir.

Sektörler teorisi şahıs başına

gelirin, çeşitli zamanlarda farklı olduğu, ziraî nüfusun artışıyla azaldığı ve ikinci derecedeki ekonomik faaliyetlerin çoğalmasıyla arttığı müşahadesine dayanmakta, bir bölgenin ekonomisinde değişik sırada ve önemde olan sektör mallarının talep elâstikiyetlerinin farklı olduğu görüşünü ileri sürmektedir.

Mekân dengesi modeli ise; «ekonomik mekân ve Merkez-çevre» modeline karşı geliştirilmiş, yatırımların metropoliten bölgeler dışında çevreye yapılması merkez-çevre modelindeki mahzurları ortadan kaldıracak ve merkez-çevre arasındaki gelişme farkını azaltıp iktisadî dengeyi sağlaması esasına göre izah etmektedir.

Bu teorilerin yanı sıra bölgeler arası farklılıklar konusunda iki de hipotez ortaya atılmıştır.

1 — Bölgeler arası farklılıklar, bölge kaynaklarının iyi kullanılmamasından, mobilize edilmiş olmamalarından ileri geldiği,

2 — Bölgeler arası farklılıklar, bölge ekonomileri arasındaki farklılıklardan meydana geldiği konusunda hipotezler geliştirilmiştir.

Her iki halde de, esasen bölgelerin tabii farklılıkları mevcuttur. Bu farklılıklar da sırasıyla şunlardan meydana gelmektedir.

1 — Coğrafi avantajlar yö-

nünden (iklim, toprak, su, topoğrafya v.s.)

2 — Ekonomik avantajlar yönünden,

3 — Enerji ve tabii kaynaklar açısından,

4 — Ulaşım ve haberleşme bakımından,

5 — Halihazırda yoğun yerleşme merkezi olup muayyen bir büyüme hızına sahip olan alanlar,

6 — İşçi, sermaye ve mal hareketliliğine (mobilitesine) sahip olan alanlar,

Bölgeler arası dengesizliğin teorik yönü oldukça uzun tartışmalar icab ettirebilir. Bu nedenle bu konuyu tebliğimizde daha fazla işlemeyeceğiz.

Ayrıca dengesizliğin, tabii ve coğrafi dengesizlik, ekonomik ve fonksiyonel dengesizlik ve sosyal dengesizlik şeklinde ortaya ayrı ayrı çıkabileceğini de belirtebiliriz.

IV — TÜRKİYE'DE BÖLGESEL GELİŞME FARKLILIĞI :

I — I. VE II. BEŞ YILLIK KALKINMA PLÂNLARINDA BÖLGESEL GELİŞME FARKLILIĞI :

Plânlı kalkınmanın gereğine inanmış olan Türkiye 1962 yılındaki geçiş döneminden sonra, gelişme

politikasını beş yıllık plânlarla uygulamaya koymuş ve ilk beş yıllık kalkınma plânını 1963 yılında meydana getirerek tatbik etmeye başlamıştır. Bilimsel metodlarla, ekonomik ve sosyal hedeflerin gerçekleştirilmesinde bütün kesimleri kapsayacak şekilde hazırlanan ilk kalkınma plânımız bu olmuştur.

I. Beş Yıllık Kalkınma Plânında bölgeler dengesizliği, «Kalkınma Politikasının Sosyal Hedefleri» kısmında ele alınmıştır. Bu bölümde, «Kalkınma hamlemizin sosyal amaçlarının gerçekleştirilmesi için alınacak tedbirler gelir grupları arasındaki denge ve bölgeler arasında kurulacak denge olarak belirtilmiş ve ikinci denge olarak ele alınan «Bölgeler Arasında Sosyal Adalet Dengesi»nde bölgeler dengesizliğine temas edilmektedir (6). Ayrıca, sosyal ve ekonomik bakımdan geri kalmış bölgelerde zaten çok dar olan imkânlarla biriktirilen yetersiz fonların bile, bu bölgelerden, müteşebbis nüfusla birlikte gelişmiş bölgelere aktığı geniş ölçüde eko-

nomik tedbirler alınmadan önlenmesine imkân olmayan bu hareketin, yurdun en yoksul bölgelerini daha da yoksullaştırdığını, geri bölgelerle gelişmiş bölgeler arasındaki gittikçe arttırmakta oluşuna da işaret edilmektedir (7).

Bu dengesizliği giderici tedbirlere de yer veren I. Beş Yıllık Kalkınma Plânında, ekonomik kalkınmanın teşviki için Devletin çeşitli bölgelere yapacağı alt yapı ve diğer iktisadî yatırımların dengeli dağılımının gerektiği belirtilmiş, bu yüne hızına menfi tesiri olmadığı takdirde, iktisadî yatırımların öncelikle geri kalmış bölgelere yapılacağına da yer verilmiştir (8).

«Karma Ekonominin Yapısı» bölümünde de bölgesel gelişme farklılığından bahsedilmiştir (9).

«Kamu Hizmetleri» bölümünde, Türkiye'deki kamu hizmetlerinde, hizmetin niteliği yönünden yetersizlik ve dağılışı itibarıyla de büyük dengesizliklere işaret edilmekte, bunun nedenleri olarak da, yerleşme birimlerinin çok dağınık ve sayıca da çok oluşu ile yerleşme noktalarının devamlı değişikliği gösterilmektedir.

I. Beş Yıllık Kalkınma Plânında, ayrıca yatırımların yurt düzeyinde dengeli dağılımından hareketle üç merhaleli bir metod tesbit edilmiş; birinci merhalede, yatırımların ku-

(6) Birinci Beş Yıllık Plân, 1963-1967, sh. 48 - Ankara

(7) Birinci Beş Yıllık Plân, 1963-1967, sh. 53-54 - Ankara

(8) Birinci Beş Yıllık Plân, 1963-1967, sh. 58 - Ankara

(9) Birinci Beş Yıllık Plân, 1963-1967, sh. 76 - Ankara

ruluş yeri kararlaştırılırken bu denge gözönünde tutularak, eşit avantajda görülen projelerden geri kalmış yerlerde yapılacak olanların tercih edileceği, ikinci merhalede; özel teşebbüs tarafından yapılacak olan yatırımların bu çevrelere yönelmesi teşvik olunacağı, kamu yatırımlarında öncelik tanınacağı, üçüncü merhalede; mahallî plân ve çevre plânı esasında geçileceği ve yurt sathındaki plân çalışmalarının «kaynak araştırması» «büyüme noktaları» ve «geri kalmış çevreler» etrafında toplanmasının zarurî olduğu ileri sürülmüştür (10).

II. Beş Yıllık Kalkınma Plânına da, bölgeler dengesizliğine ve alınması gereken tedbirlere temas edilmiştir.

«1968-1972 döneminde Türk Ekonomisinde Gelişmeler» bölümünde, bölgeler arası dengeli gelişmenin sağlanması amacıyla ekonomik bakımdan kesin zorunluk bulunmayan hallerde özel yatırımların belirli bölgelerde aşırı şekilde ve yoğunlaşmıyarak, gelişme potansi-

yeli yüksek az gelişmiş çevrelere yönelmesi vergi kolaylıkları ile teşvik edilecektir (11).

Nitekim bu dönemde; yatırımların hızlandırılması, yönlendirilmesi ve bölgesel gelişme farklarını gidermesi amacıyla gelir ve kurumlar vergisi kanunları ile getirilmiş vergi muafıklarının daha çok bölgesel gelişme farklarını giderici yönde işlemlerini temin için «Kalkınma Plânının Uygulanması Esaslarına Dair» 933 sayılı kanun yürürlüğe konmuştur. Ancak bölgesel gelişme farklılıklarını vergi kolaylıkları yoluyla giderici olan bu kanunun 2/A maddesi Anayasaya aykırı görüldüğünden 25.10.1969 tarihinde Anayasa Mahkemesince iptal edilerek yürürlükten kaldırılmıştır. Bu nedenle II. Beş Yıllık Kalkınma Plânında vergi kolaylıkları yoluyla getirilmek istenen bölgesel gelişme farklarını giderici tedbirler işlememiştir. II. Beş Yıllık Kalkınma Plânı döneminde yatırımların bölgesel gelişme farklarını giderici yönde gelişmediği de uygulama programlarının neticelerinden görülmektedir.

(10) Erkal, Mustafa Ersin : Bölgeler arası dengesizlik ve Doğu Kalkınması Şamîl Yayınevi - 1972 İstanbul

(11) İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1968-1972) D.P.T. Sh. 107, Ankara

«Toplumun Güvenlik İçinde Gelişmesi ve Sosyal Refahı» bölümünde, sağlıkla ilgili olarak sağlık personeli ve sağlık kurumlarının yurt düzeyine dağılmasının dengeli olmadığı bunun sağlık hizmetlerinden beklenen gelişmeyi engelledi-

ği belirtilerek bu konuda alınacak tedbirlerden sağlık hizmetlerinde sosyalleştirilme hareketlerine doğu illerinden başlanarak uygulamaya konulacağını, sağlık hizmetleri seviyesi düşük olan illerin öncelikle ele alınacağı, bu bölgelerde çalışacak personele bazı imkânlar tanınarak sağlık personeli sağlanacağı konusunda tedbirler yer verilmiştir (12).

«Toplumun Yurt Üzerinde Yerleşmesi ve Barınması» bölümünde, bölgesel gelişme, şehirleşme ve yerleşme sorunu ile ilgili olarak aşağıda belirtilen kısımlar yer almaktadır.

«İlkeler :

Bölgelerarası dengeli gelişmeyi gerçekleştirmek için hizmet yatırımları bu hizmetlerden yeter ölçüde yararlanamayan kitlelere yöneltilerek bu yatırımların bölgelerarası dengeli dağılımı sağlanacaktır. Az gelişmiş bölgelerin iktisadi faaliyetlerini arttıracak yatırımlar

bu bölgelerde büyüme potansiyeli yüksek stratejik şehirleşme merkezlerinde yoğunlaştırılarak kendi kendine gelişme gücü kazanan ve çevresini etkileyen gelişme noktaları elde edilecektir.

İktisadi faaliyetleri az gelişmiş bölgelere yöneltmek için kamu yatırımlarında birden fazla kuruluş yeri üzerinde durulacak, iktisadi olmak niteliğini kaybetmeden geri kalmış bölgelerdeki gelişme merkezlerinde yapılmaları tercih edilerek bu bölgelerin kaynaklarını geliştirici ve özel sektörün yatırımlarını bu bölgelere yöneltici bir politika izlenecektir» (13).

Yine aynı bölümde, gelişmelerin eğilimi olarak şehirleşmeyi, bölgelerarası dengesizlikleri giderici yönde geliştirilmesine ve bu eğilimin sanayileşme ile desteklenebilmesi ve ortaya çıkan güçten yararlanabilmesi üzerinde durulmuştur. Halbuki plânlı dönemden önceki yıllarda şehirleşme, gelişmeyi gösteren ve hızlandıran bir oluşum olarak değil, katlanılması gereken olumsuz bir eğilim olarak karşılanmıştır (14).

Bu ilkelerle ilgili olarak uygulanacak politikalar şöyle tesbit edilmiştir.

«a — Bölgesel Gelişme :

1 — Kamu sektörünün hiz-

(12) II. Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1968-1972) D.P.T. Sh. 218, 219, 223, 224, Ankara

(13) II. Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1968-1972) D.P.T. sh. 263

(14) II. Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1968-1972) D.P.T. sh. 264-265 Ankara

met götüren yatırımları, bu hizmetlerden yeter ölçüde yararlanmayan kitlelere yöneltilerek, bu kitlelerin yoğun bulunduğu az gelişmiş bölgelere öncelik verilerek yapılacaktır. Bu bölgelerde iktisadî ve sosyal gelişmenin sağlanabilmesi için yaşama standardının iyileştirici bu yatırımlar fayda sağlarken, önemli olan kendi gelişme hızı kazanabilecek büyük potansiyeli yüksek merkezlerin desteklenebilmesidir. Bu nedenle geri kalmış bölgelerdeki stratejik şehirleşme merkezleri alt yapı yatırımlarının yoğunlaştırılması ile özellikle desteklenecek ve geri kalmış bölgelerdeki iktisadî olma niteliğini kaybetmeden yapılabilecek sanayi yatırımları bu merkezlerde toplanarak kendi kendine gelişme gücü kazanan ve çevresini etkileyen gelişme noktaları elde edilecektir.

2 — İktisadî faaliyetleri az gelişmiş bölgelere yöneltmek için, iktisadî kamu yatırımlarının bu bölgelerde yukarıda açıklanan anlayış içersinde yapılmaları imkânı üzerinde bütün projelerde durulacaktır. Özel sektörün sanayi yatırımlarını bu bölgelerde yapmaları için teşvik unsurları arttırılacaktır. Bu amaçla özel kredi imkânları, vergi indirim-

leri, bütün alt yapının hazırlandığı düzenli sanayi bölgeleri ve buralarda ucuz enerji imkânları sağlanacak, bu bölgelerin geliştirilme gücü olan kaynakları tesbit edilip tanıtılacak ve bu bölgelerde yatırım yapacaklara rehberlik yapılacaktır» (15) ifadesi kullanılarak millî plân ile bölge plânlaması faaliyetlerinin entegre edilmesinin gereği de belirtilerek «Bölge Plânlaması» bölümünde de konuya şöyle temas edilmektedir.

«İlkeler :

a — Yatırımların yurt içinde dengeli dağılımını sağlayarak, çeşitli bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarını azaltmakta ve gelişen bölgelerde düzenli bir gelişme sağlamakta, bu bölgelerin gelişme imkânlarının ortaya çıkarılması ve ekonomik ve sosyal faaliyetler arasındaki ilişkilerin anlaşılması, önem taşır. Bölge Plânlaması İkinci Beş Yıllık Plân döneminde etkili bir araç olarak kullanılacaktır. Bölge Plânlamasından, Kalkınma Plânının ilgili bölümünde açıklanan bölgesel gelişme, şehirleşme ve yerleşme politikasına uygun olarak ve İkinci Beş Yıllık Plân ilke ve politikaları ile tutarlılığı sağlanarak yararlanılacaktır.

b — Bölge plânlama çalışmaları ile Türkiye'nin bölgelerinin gelişme gücü az gelişmiş bölgelere

(15) II. Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1968-1972) D.P.T. sh. 268-269, Ankara

öncelik verilerek tesbit edilecek, karşılaşılan sorunlara çözüm yolu bulucu, yatırım konularını tanımlayıcı çok yönlü ve ayrıntılı çalışmalar yapılacak, bu çalışmalar içinde yerleşme sorunu düşünülecek ve yatırım kararlarının yerinin seçiminde o yatırımdan en büyük faydayı sağlayıcı tercihler yapılacaktır.

c — Az gelişmiş bölgelerde, bölgesel gelişmenin çekici gücü olarak desteklenecek şehirleşme hızı yüksek olacak büyüme noktalarının tesbit edilmesi öncelikle ele alınacaktır.

Uygulanacak Politikalar :

a — Bölge Plânlama çalışmalarının millî plân çalışmalarını tamamlayan ve millî plân uygulamasına yardımcı olan, millî plân ilke ve politikalarına uygun nitelikte çalışmalar olması özellikle gözetilecektir. Bölge plânlama çalışmaları sonucunda bölgeler için ortaya konacak gelişme imkânları, sektör gelişme hedeflerine göre millî plâna, çeşitli projeler arasında tercihler yapmak ve birlikte ele alınması gereken projeleri tanımak imkânını sağlayan nitelikte olacaktır. Böylece millî kademede ve bölge kademesinde birbirini tamamlayıcı ve

bölgesel gelişme imkânlarını değerlendiren bir akım yaratılmış olacaktır. Bölge seviyesinde yapılacak çalışmalar millî plânın uygulama sisteminden ayrı olarak ele alınmayacak, bölge plânları millî seviyede yapılan proje değerlendirmelerinde araç olarak kullanılacaktır. Çeşitli bölgeler için millî plândan bağımsız özel plânlar hazırlanmayacaktır.

b — Yapılacak çalışmalarda, ele alınacak bölgenin kaynaklarının durumunu tesbit, kamu ve özel kuruluşların işbirliği ile yapılacak, bu kaynakların gelişme yolları ortaya konacak, çeşitli faaliyetler ve projeler arasında ilişkiler bulunacak, bölgenin ekonomik ve sosyal gelişmesinde ağırlığı görülen ve bu gelişmeye önderlik edecek büyüme noktaları tesbit edilecek, bugünkü ve gelecekteki iktisadî ve sosyal faaliyetlere Kalkınma Plânının gereklerine uygun bir yerleşme düzeyi gösterilecektir. Bölge Plânlama çalışmaları bölgenin fizikî özelliklerinin ekonomik ve sosyal kararları şekillendirici ve mekân içinde bunların yerlerini ortaya koyucu nitelikte olacaktır (16).

I. ve II. Beş Yıllık Plân dönemlerinde bölgesel gelişme farklılıklarını giderici yönde oldukça ileri adımlar atılmış, bilhassa fizik alt yapı ve sosyal alt yapı konusunda kamu yatırımları büyük miktarlarda bu amacı gerçekleştirmek için kul-

(16) II. Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1968-1972) D.P.T. sh. 271-272, Ankara

lanılmıştır. Plânın ana hedeflerine uygun olarak bu yöreler her yıl daha fazla yatırım çekmeğe devam etmiştir. Bu yatırımlar; sağlık, eğitim, ulaştırma ve kamu hizmetlerinde toplanmış, yatırımların yoğunluğu bakımından bilhassa sağlık hizmetlerinin önde geldiği görülmektedir.

Ancak, karma ekonominin bir gereği olarak kamu sektörü yatırımlarının da aynı amaca yönelmesi yöresel gelişmişlik farklarının giderilmesini kolaylaştırıcı bir etken olabilirdi. Daha önce de değindiğimiz yatırımların hızlandırılması, yönlendirilmesi ve bölgesel gelişme farklarını gidermesi amacıyla 933 sayılı «Kalkınma Plânının Uygulanması Esaslarına Dair Kanun» yürürlüğe konularak daha önce gelir ve kurumlar vergisi kanunları ile getirilmiş olan teşvik ve özendirme tedbirleri genişletilmiştir. Bu kanunun yürürlükte kalma süresi çok kısa olduğundan (Anayasa Mahkemesince bazı teşvik araçları 25.10.1960 tarihinde iptal edildiğinden) beklenen gelişmeler sağlanamamış, ayrıca yöresel gelişmişlik farklarını giderici tedbirler de yeterli kadar işletilememiştir. Bu konuya, III. Plân döneminin incelenmesinden sonra tekrar değinileceğinden fazlaca işlenmesine şimdilik gerek görülmemektedir.

2. TÜRKİYE'DE İLLERİN GELİŞME FARKLILIKLARI :

Kalkınma Plânlarında öngörülen yurt içinde dengeli kalkınma hedefine ulaşabilmek için, mevcut bulunan dengesizliklerin ortaya konulması ve tedbirlerin buna göre alınması ve uygulanmaya geçilmesi gereklidir. İşte bu nedenle DPT teşkilâtı ülke çapında gelişmişlik farklarının tesbiti ile ilgili çalışmalara yönelmiş ve elde edilen sonuçlardan geleceğe yönelen gelişme eğilimlerinin tahmin edilmesine de çalışılmıştır. Böylece kalkınma için en büyük etken olan yatırımların yurt düzeyine dağılımında gözönünde bulundurulması gerekli bazı esaslar ortaya konulmakta, bunların daha gerçekçi bir yaklaşımla tesbiti yapılabilmekte ve uygulanacak politikaların daha kolaylıkla tatbikini ortaya koyabilmektedir.

Bu amaca yönelik çalışmalar plânın verdiği bir görev olarak DPT teşkilâtının çeşitli daireleri ve ilgili diğer kuruluşların iştiraki ve katkıları ile gerçekleştirilmektedir. Ya pılan çalışmalar sosyo-ekonomik gelişmişlik endekslerinde ifadesini bulmaktadır. Sekiz ana bölge 19 plân bölgeye ayrılmış ve plân bölgelere isabet eden iller tesbit edilerek iller düzeyinde çalışmalar sürdürülmüştür. Bu suretle iller arası gelişmişlik farklarından plân

bölge ve bölge gelişmişlik farkları çıkarılmıştır. Bu çalışmalar daha ileri götürülerek «İlçe» biriminde gelişmişlik farklarının araştırılmasına da gidilmiştir.

Kalkınma Plânlarının uygulanması, kordinasyonu ve izlenmesinin daha gerçekçi ve etkin olmasını temin etmek ve geri kalmış yörelerde yapılacak yatırımları teşvik tedbirleri ile desteklemek amacına yönelik politikaları ortaya koymak ve uygulamayı saptanan bölgesel gelişme farklılıklarını giderici yöne kanallandırmak için, yukarıda belirtilen çalışmaların verdiği bilgilere dayanılarak, her yıl uygulamaya konulan programlara ekli olarak gelişmesi geri bulunan il ve ilçeler karnamelerle yayınlanmaktadır.

Gelişme durumları gözönüne alınarak daha geri kalmış illerden başlanarak isimleri belirtilen bu il ve ilçeler 1973 yılı programında alfabetik sıraya göre aşağıda yazılan il ve ilçeleri kapsamaktadır.

İller :

Adıyaman	Çanakkale
Afyon	Çankırı
Ağrı	Çorum
Artvin	Denizli
Bilecik	Diyarbakır
Bingöl	Erzincan
Bitlis	Erzurum
Burdur	Giresun
Bolu	Gümüşhane

Hakkâri	Siirt
Kars	Sinop
Kastamonu	Sivas
Kırşehir	Tunceli
Maraş	Tokat
Mardin	Uşak
Muş	Urfa
Niğde	Van
Ordu	Yozgat

İlçeler :

Bahçe, Fekke, Mağara, (Tufanbeyli), Saimbeyli (Adana)

Delice, Şereflikoçhisar (Ankara)

Akseki, Korkuteli, Gündoğmuş (Antalya)

Taşova (Amasya)

Balya, Kepsut (Balıkesir)

Altınözü, Yayladağı (Hatay)

Atabey, Yalvaç (Isparta)

Kiraz (İzmir)

Develi, Felahiye, Sarıoğlu, Sarız, Tomarza, Yahyalı (Kayseri)

Koçaz (Kırklareli)

Beyşehir, Bozkur, Doğanhisar, Ermenek, Hadım, Kulu, Seydişehir, Çumra (Konya)

Altıntaş, Gediz (Kütahya)

Yatağan (Muğla)

Derinkuyu, Gülşehir, Hacıbektaş (Nevşehir)

İkizdere, Kalkandere (Rize)

Terme, Vezirköprü (Samsun)

Arsin, Çaykara, Sürmene, Tonya, Yomra (Trabzon)

Devrek, Kuruçaş ile, (Zonguldak)

Çerkezköy (Tekirdağ)

Ayrıca bu yöreler gibi teşvik tedbirlerinden 1976 yılı sonuna kadar yararlanacak iller Edirne, Elâzığ, Gaziantep, Malatya illeri bu defa listeye alınmamış fakat 1976 yılı sonuna kadar listedeki illerle bir tutulmuştur (17).

Listede görüleceği gibi gelişmiş bulunan iller içersinde de geri kalmış ilçeler bulunmaktadır.

1963-1970 yıllarında birçok teşvik tedbirleri uygulanmasına rağmen, geri kalmış yöreler içinde bulunan iller istenen düzeyde gelişme hızına erişememiş, ayrıca illerin birbirlerine olan kalkınma ve

modernleşme durumlarında da büyük değişiklikler olmadığı görülmüştür (18).

DPT'ca bu konuda yapılan çalışmalar gittikçe geliştirilmiş ve III. Beş Yıllık Kalkınma Plânının hazırlık çalışmalarında da gözönünde tutulmuştur. Plân çalışmalarında gelişmemiş bölgelerin büyüme hızına sahip bölgelerin gelişmelerinin olumsuz yönde etkilenmemesi prensibi nazara alınması icabettiğinden yapılan çalışmalarda geliştirilen politika ve tedbirler bir bütün içersinde uygulanmış olmalıdır.

Kalkınma Plânlarımız bu görüş açısından bir bütün olarak hazırlanmış, çok yönlü olarak ekonominin bütün kesimleri nazara alınarak tek plân şeklinde ortaya konulmuştur. Ayrıca diğer plânlama araçlarından da faydalanma yoluna gidilmiştir. Bu araçlardan faydalanarak uygulanmanın yapılacağı III. Beş Yıllık Kalkınma Plânında daha açık belirtilmiştir.

3 — III. BEŞ YILLIK KALKINMA PLÂNIN BÖLGESEL GELİŞME FARKLILIĞI TEDBİRLERİ:

A — GENEL:

I. Beş Yıllık Kalkınma Plânında «Kalkınma Plânının Sosyal Hedefleri» bölümünde, II. Beş Yıllık Kalkınma Plânında «1968-1972 döneminde Türk ekonomisinde Gelişmeler»

(17) 8.12.1972 tarih-14385 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 7/5365 sayılı Kararname,

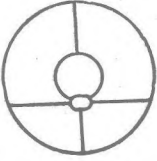
(18) İlleri kapsayan sosyo-ekonomik gelişmişlik farkları için daha fazla bilgi konusu bkz. Türkiye'de iller itibariyle sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi, DPT 1970-Ankara 1970 yılına girerken Bölgele-re genel bir bakış, DPT 1969-Ankara İllerin gelişmişlik düzeylerinin saptanmasında bir yöntem denemesi, DPT 1972 - Ankara

ve «Toplumun Yurt Üzerinde Yerleşmesi ve Barınması - Bölgesel Gelişme, Şehirleşme Sorunu» ile Bölge Plânlaması» bölümlerinde yer alan bölgesel gelişme farklılıklarının giderilmesiyle ilgili tedbirler, III. Beş Yıllık Kalkınma Plânında daha geniş bir açıdan diğer iki plânın tecrübelerinin ve geçmiş dönemde bu amaçla yapılan çalışmaların ışığı altında ele alınmıştır. Zaten III. Beş Yıllık Kalkınma Plânı bir yandan ilk plânlama dönemindeki 15 yıllık perspektifin son Beş Yıllık dilimini teşkil etmesi, diğer yandan AET topluluğuna tam üye olacağımız 22 yıllık intikal devresine ait perspektifin ilk dilimini teşkil etmesi bakımından ayrıca büyük bir önem taşıyan bir devreye ait kalkınma plânı olması bakımından büyük özellikler taşımaktadır. Bir yandan AET topluluğuna entegrasyonumuzu sağlayacak ve topluluktaki gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşmamızı temin edecek projeksiyonla

hazırlanmış olan III. Beş Yıllık Kalkınma Plânımızın, diğer taraftan ülke içersindeki dengesizlikleri giderici tedbirleri getirmesi de uzun dönemdeki perspektifin kaçınılmaz bir gereği olduğu gibi zaten üzerinde önemle durulan bir problem olması da icab etmektedir.

Bu problemin çözümlenebilmesi için III. Beş Yıllık Kalkınma Plânımız neler getirmekte ve ne gibi araçların uygulanmasını önermektedir. III. Beş Yıllık Kalkınma Plânında bölgesel gelişme farklılıkları ile ilgili olarak getirilen tedbirler ve araçlara geçmeden önce III. Beş Yıllık Kalkınma Plânında yer alan ekonomik ve sosyal gelişme göstergelerinin belirtilmesinde de yarar vardır. Bu nedenle önce ekonomik ve sosyal gelişme göstergelerine kısa da olsa temas edilerek, bilâhare bu göstergeler bakımından getirilen önerilere değinilecektir.

(Devamı var)

Yeni Bir Avrupa Para Birimi Yatırılması : Eurco (*)

Çeviren: Dünder MURADOĞLU

Avrupa Yatırım Bankası, 21 Eylül 1973 te yeni bir para birimi, eurco üzerinden yazılı bir istikrazda bulunmuştur. Bu birim aşağıdaki topluluk dövizlerine ait tutarların toplamıdır: 0,9 Federal Alman markı, 1,20 Fransız frangı, 0,075 sterlin, 80 İtalyan lireti, 0,35 Hollanda florini, 4,50 Belçika frangı, 0,20 Danimarka kroni, 0,005 İrlanda lirası ve 0,50 Lüksemburg frangı. Bu bileşim, cari kambiyo hadleri esası üzerinden Federal alman markına % 29, Fransız frangına % 22 ve sterline % 15 oranına tekabül eden bir «ağırlık» vermektedir. Eurco'nun bileşimindeki tutarlar sabit

kalmak üzere denge, kambiyo hadlerindeki değişikliklere göre tahavvül etmektedir.

Avrupa toplulukları Komisyonu çevrelerinde, bu kuruluşla bağımsız bir şekilde ilişkili bulunan ve esasen bir süredir Brükselde ekonomik ve parasal birliğe doğru ilerleme yolunda öne sürülen fikirlerle aynı doğrultuda olan bu teşebbüs takdir edilmektedir. Şu anda Avrupa hesap biriminin değeri, doların eski paritesine tekabül eden ve Avrupa parasal işbirliği Fonu tüzüklerine uygun olarak, 0,88867088 gram saf altın ile resmen saptanmış bulunmaktadır. Haziran sonundan itibaren, üye ülkelere ait kambiyo rezervlerini ortak var sayan projenin mevcudiyetin-

(*) « Problèmes Economiques » Dergisinden aktarılmıştır.

den beri Komisyon, Avrupa para biriminin sadece Fon tarafından yapılacak mübadelelerin hesaplaşmasına hizmet etmekle kalmayıp, aynı zamanda ödeme ve rezerv vasıtası haline geleceğine ve binnetice «bu vasıtaya ait değer tanımlamasında iştirakçi memleketlerin paralarının temsil edici bir görünüm arz etmelerine» de uygun düşeceğine işaret etmiştir. Binaenaleyh, bu hesap biriminin değeri esasında, altına dayalı bir hesap biriminin mevcut bulunduğu halde verit olduğu gibi, ortaklık-dışı parasal olaylarla değil, aksine bileşimine dahil bulunan paraların kıymetine bağlı olarak tayin edilebilecektir.

Şimdi, Rothscild Bankası'nın sıra başı olduğu ve Union de Banque Suisse'in de katıldığı, bankacılıkla ilgili bir konsorsiyom Avrupa Yatırım Bankası hesabına bu zorunluklara cevap verecek uygun bir formülü gerçekleştirmiştir. Komisyon çevrelerinde buna benzer görüş ve düşüncelerin gelecekte, hatâ politika açısından bile, daha az hayali görüneceği tahmin edilmektedir; zira burada kuramsal bir şeyin varlığı değil, fakat kendisini teşkil eden paralara ait kambiyo hadleri değişikliklerinin, yılların akışı sırasında az veya çok birbirleriyle denkleşeceği hakikaten belli olmuş, nispeten istikrarlı bir mahiyet arz edeceği umulan ve borsaya

kote edilmiş bir para birimi söz konusudur.

Bu hususta aynı zamanda şu da akla gelebilir ki buna benzer formüller muhtemelen, birbirinden farklı iki özel çekme hakkının - biri «resmi» Ö.Ç.H. ve diğeri uluslararası bir tediye vasıtası olan Ö.Ç.H. - ihdası mevzuunda, Uluslararası Para Fonu'nda yapılmak istenen reform hakkındaki tartışmalardan beri, yakın bir geçmişte inceleme konusu olmuştur. Uzmanlar ikinci formülün (Ö.Ç.H. nin uluslararası bir ödeme vasıtası olması) bileşimi meydana getiren paraların değerini yansıtacağını, halbuki birincisinin (resmi Ö.Ç.H.) daha önceleri olduğu gibi, altının değerini hesaba katacağını tahmin etmektedirler. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun «çok paralı bir aracı sistem» in hazırlanmasında Uluslararası Para Fonu'nun önünden gittiğinden beri ödemeler, müdahaleler ve rezervler sistemine esas olmak üzere uluslararası bir vasıtanın gerçekleştirilmesi için aynı şekilde hareket edilmesinin icap ettiği kolaylıkla düşünülebilir.

Kuşkusuz bu sorunların, şimdiden Komisyon görevlileri tarafından inceleneceği ve pek yakında somut öneriler haline dönüşecekleri beklenmemelidir. Nasıl ki bir istikrazın süresi 15 yıl ile sınırlanma-

sı nispetinde mali piyasaya plase edilmesi daha zor olduğu gibi, bir hesap birimini teşkil eden muhtelif paraların nasıl «dengeleştirilebilecekleri» nin bilinmesi sorununun pek tabiidir ki politik alanda çözümlenmesi de çok daha güçtür ve burada resmi bir hesap birimi ile buna benzer fakat devamlı olarak saptanmış bir dengeleştirme- nin hesaplanabilmesinin mümkün olup olmadığının bilinmesi söz konusudur. Hiç şüphesiz bu sistemde, kambiyo hadlerindeki tahavüller bağıntılı dengelerin birbirine uyan değişiklikleriyle kendiliğinden açığa vurulacaklardır, ancak bu tahavvüllerin denge değişiklik-

lerini harekete geçirmek hususunda «tek miyar» olarak kabul edilebilmelerinin mümkün bulunup bulunmadığı da düşünülebilir.

Bundan başka, asıl bilinmesi gereken sorun, başlangıç dengesini devam ettirmek için etkenlerin tayin edilecek miktarının (milli hasıla, para rezervleri, nüfusun önemi v.b.) ne olması lâzım geldiği ve belli bir ülkeye ait çıkarların, bir hesap birimi kadrosu içinde, daha ziyade aşırı değer biçilmek veya değerinden az kıymet atfedilmek doğrultusuna yönelmiş bulunup bulunmadığına karar vermenin zorluğu nispetinde, bunun politik alanda bir engel teşkil edip etmediğidir.

(Devam edecek)

Bilgi İşleme Sistemlerinde Verileri İşleme Etapları

Dr. Erol REN

Açıklamalarımıza «verileri işleme» deyiminin tanımı ile başlayalım. Batılı yazarların «traitement» adını verdikleri bu işlem, rakamların, harflerin ve sembollerin faydalı neticeler çıkarılmak üzere ele alınarak, şekillerine ve niteliklerine göre anlamlı ve mantıklı bir sıraya konularak yorumlanmasıdır. Pek tabiidir ki bu durum bir takım faaliyetlerin beraberliğini gerektirmektedir. Bu faaliyetler beraberliğini aşağıdaki altı etap içinde incelemeyi uygun buluyoruz.

- 1) Kaydetme
- 2) Kodlama ve sınıflandırma
- 3) Seçme ve ayırma
- 4) Hesaplama

- 5) Sentez yapma
- 6) Haberleşme veya ilişki kurma

Kaydetme etabı, verilerin kaynaklarında çeşitli kâğıtlar veya bu doneler için hazırlanmış dökümanlar üzerine yazılması işlemidir. İşletmelerde, faturalar, puan kartları, envanter hesapları gibi dökümanlardan verileri kaydetmek başka bir deyimle elde etmek üzere faydalanılır. Bu işlemin esas fonksiyonu mümkün olduğu kadar çok sayıda veriyi el ile veya çeşitli kaydetme araçlarının yardımı ile yazabilmektir. Fakat asıl önemli hususlardan birisi, bu fonksiyonu yerine getiren aslâ hata ve eksikliklere yer

vermemeye dikkat edilmesinin gereğidir. Aksi halde bundan sonraki başarılabacak etapların değeri azalır veya kendiliğinden ortadan kalkar. İşte bunun için kayıtların doğru olması bununla ilgili tedbirlerin en başta alınması ve verilerin eksiksiz olarak yazılması bütün sistemin başarılı olmasındaki ilk adımı teşkil eder.

Kodlama ve sınıflandırma sisteminizin ikinci etabını teşkil etmektedir. Bu işlemde veriler bir sınıflandırmaya tabi tutulur ve her birine birer kot numarası verilir. Zamanımızda sınıflandırma işlemleri en çok zaman, yer (mekan), miktar, yapılan işlemin sıklığı (tekerürü) ve yapılan işlerin cinsine göre yapılmaktadır. Örneğin masraflarını zamana ve masraf yerlerine göre gruplandırmayan bir işletme hemen hemen yok gibidir. Bu masraflara nevilerine göre birer de kot numaraları verilmektedir. Yine başka bir örnek de işyerlerinde çalışan her işçiye ve memura verilen numaralar rastlanmasıdır. Her işgören kendi numarası ile tanınır, bu durum ise isim ve soyadı karışıklıkları yerine kısa ve kesin rakamlar kullanılmak suretiyle birçok işlemleri kolaylaştırır. Çünkü kot numarasına göre işgörenin hangi serviste ne sıfatla çalıştığı sınıfına göre servisteki yılları, sosyal kazanç ve kayıplarını kolaylık-

la anlamak ve ortaya çıkarmak mümkündür.

Günümüzde üç çeşit kotlandırma işlemine rastlamaktayız. Bunlardan birincisine nümerik denir ve rakamları ihtiva eder. Sosyal sigorta numaraları bu kategori için iyi bir örnek teşkil eder. İkinci kodlama çeşidi alfabetiktir ve harflerden meydana gelmiştir. Örneğin en basitinden kan grubu sınıflamaları (A, AB, B, O grubu) bu esasa göre yapılmaktadır. Nihayet sonuncu gruplama şekli hem harflerden ve hem de rakamlardan meydana gelen alfanümerik gruplandırma çeşididir. Sosyal hayatta, nüfus kâğıdında numaralarında ehliyet numaralarında, banknotlarda bu çeşit numaralarına rastlanmaktadır.

Seçme ve ayırma etabı, muhtelif yerlerde ve muhtelif zamanlarda hazırlanan doneleri girecekleri sınıflara ve kot numaralarına göre seçip ayırarak bir düzene sokma işlemidir. Burada donelerin bir işleme tabi tutulmadan önce hangilerinin önce hangilerinin sonra geleceği ve işlem sırasında hangilerine öncelik tanınacağı saptanır ve böylece zaman kayıplarının ve karışıklıkların önüne geçilmiş olur. Dikkat edileceği üzere buraya kadarki izah etmiş olduğumuz üç safha yapılacak işlerin belli bir mantık silsilesinden hareket edilerek gruplandırılması ile ilgili işlemleri diğer

bir deyimle iş plânlaması işlemlerini kapsamaktadır.

Dördüncü etap, buraya kadar hiç bir sonuç alınamayan verilere şekil değiştirilerek anlamlı bütünlere haline getirilmesine yarayan hesaplama işlemlerini kapsamaktadır. Hesaplama deyimi ile sadece matematiksel işlemlerin yapıldığını kastetmek istemiyoruz. Bu safhada toplama, çıkarma, çarpma, bölme, kök alma gibi matematiksel işlemlerin yanında, doneler arasında ilişki kurmak elde edilen sonuçları veya doneleri birbirleriyle mukayese etmek dağılım ve değişim katsayılarını bulmak gibi daha bir çok ileri matematik ve istatistik esaslardan hareket edilerek çok miktardaki veri yığınları amaçlarımıza hizmet edecek biçimlere sokulmaktadır. Günümüzde birçok sosyal olaylar birbirleri ile yakından ilişkilidir. Bu ilişkilerin doğru bir şekilde saptanarak sebep-netice bağlarının kurulması ileride meydana gelecek olayların şimdiden büyük bir olasılık ile ortaya konulması bir çok yararlar sağlayacaktır. Böylece geleceğe ilişkin plânlar, programlar, projeler, hareket tarzları (strateji, taktik ve usuller) ve bütçeler hazırlanmış olur. Bu işlemler için ise başarılması gerekli olan hesaplama etabı çok sayıda karmaşık verilerin kantitatif hesaplar ile muhakeme ve mukaye-

se faaliyetlerinden oluşur.

Sentez veya bütünleme etabı ise, hesaplama etabının neticelerini takdim edilecek muhataplara göre özetlenmiş şekillere sokma işlemlerini kapsar. Uygulamada daha çok raporlama adı ile geçmektedir. Sentez işlemi her faaliyet grubunun zamanımızda yapmış oldukları faaliyetler ve ileride yapacakları faaliyetler hakkında ellerindeki veriler dayanarak bilgi vermek zorundadırlar. Örneğin işletmeler her yılın faaliyet neticelerini kâr zarar hesapları ve bîlânçolar şeklinde özetleyerek başka bir deyimle sentez yaparak devlete sunmak zorundadırlar.

Bilgi işlem sistemlerinin son etabı haberleşmedir. Burada sentez veya bütünleme etabında hazırlanan raporların hangi kanallar ve hangi usuller yardımı ile ihtiyaç sahiplerine sunulacaklarının plânlanması ve uygulanması işlemlerini kapsamaktadır. Bu son başarılan safha ile sistem amacına ulaşmış olacaktır.

Son olarak bu altı etap içinde sunmaya çalıştığımız veri işleme faaliyetleri bütün sistemlerde bu şekilde bulunmayabilirler. Bazı zararlar bu etapları üçe indirmekte bazıları da ona kadar çıkarmaktadırlar. Burada öne sürülmüş olan formül bizce en ideal olanıdır.

1475 Sayılı İş Kanunun'da Ceza Hükümleri

İbrahim KAZANCI

İş hukuku başkasına tabi olarak çalışmak durumunda olan kişileri koruyan bir hukuk dalıdır. Sanayi ihtilâliyle ortaya çıkan sosyal sorunların tesiriyle 19. yy ortalarında doğmuş, işçi sınıfının gelişimini takip ederek bugünkü halini almıştır. Bu, hukuk dalının bugünkü halini alışıysa kolay olmamıştır. Sanayi ihtilâlinin doğurduğu işçi sınıfı haklarını almak için birtakım mücadelelere girişmiş, siyasi mülahazalar ise bu mücadelelerin kazanılmasında yardımcı bir unsur olmuştur. Emek sahipleri böylece birtakım haklar elde etmeyi başarmıştır. Bu genel kaidenin istisnası gelişmekte olan ülkelerde görülür.

Bu, ülkelerde zorlama olmadan hükümetler tarafından emek sahiplerinin hakları verilmiştir denebilir. Buna rağmen iş hukukundaki bu gelişme sürecinde siyasi etkenlerin tesiri olmuştur. Bu gelişme hem şahıslar hem de sektörler açısından dır. Ceza hükümlerinin kanundaki bugünkü halini alması da bu gelişmenin seyrine ve neticesine bağlıdır. Zaten bu, gelişmelerden sözlediğimiz de bundandır. Bugün kadınları, çocukları, yetişkinleri, sakat ve eski hükümlüleri korumayı prensip edinen; sanayi ile tarım sektörünü, fikir işçilerini, ev hizmetlerini ve çırakları kapsamına alan iş hukuku bunları korumak için

getirdiği ceza hükümleri de kapsamlı ve tesirli olacaktır.

Bilindiği gibi emek ve sermaye arasındaki ilişki hizmet aktiyle kurulur. Hizmet akti emek sahibine işçi, sermaye sahibine ise işveren sıfatını kazandırır. İşçiyle işveren arasındaki bu ilişkiler iş kanunuyla düzenlenir. Bu hükümlerin bir çoğuyla emredici kurallar getirmiştir. Fakat, bu emredici kuralların sözleşme hürriyetini zedeliyeceği anlamına gelmemelidir. Bu emredici kurallar iktisadi bakımdan zayıf olan işçinin korunması gayesini gütmektedir. Bu emredici kuralların işçi aleyhine azaltılması yolundaki anlaşmalar batıldır. İşçiyle işveren arasındaki münasebetler ferdi iş münasebetleri ve toplu iş münasebetleri diye iki kısma ayrılır. Halen memlektimizde ferdi iş münasebetleri 1475 sayılı iş kanunu, Basın iş kanunu ve Deniz iş kanunuyla, toplu iş münasebetleriyse sendikalar kanunu ile Toplu iş sözleşmesi Grev ve Lokavt kanunu tarafından düzenlenmektedir.

Bu başlangıçtan sonra esas konumuz olan 1475 sayılı kanunun ceza hükümlerinden söz edebiliriz. Yalnız şunu ilâve edelimki, ferdi iş münasebetlerini düzenleyen bu kanun çıraqları ve ev hizmetlerini kapsamamaktadır.

İş kanunumuzun gayesini ça-

lışma hayatımızın düzenlenmesi şeklinde özetleyebiliriz. Çalışma hayatını düzenlemek yani mevcut gayeye varmak için birtakım ceza hükümlerinde beraberinde getirdiğini görüyoruz. 9. bölümde yer alan bu ceza hükümleri (97-107. maddeler) ceza kanununun «kanunsuz suç ve ceza olamaz» ana prensibini esas almaktadır.

İşçinin işverene karşı olduğu gibi, işçi olmaktan dolayı devlete ve devletin iş hayatının denetim ve teftişiyle uğraşan organlara karşı sorumlu tutulabilmektedir. Gene işverenin de işveren olarak işçiye karşı borçları olduğu gibi, işveren olarak devlete ve onun iş hayatının teftiş ve denetimiyle uğraşan organlarına karşı sorumludur. Bu sorumluluklar unutulduğu zaman işkanunun ceza maddeleri karşımıza dikilmektedir.

Bu, cezalar ağır, hafif, ve nisbi para cezalarıyla hapis cezası gibi müeyyidelerdir.

a) Genel hükümler ilişkin cezalar (mad. 97)

b) Hizmet aktine ilişkin cezalar (mad. 98)

c) Ücretlere ilişkin cezalar

d) İşin düzenlenmesine ilişkin cezalar

e) İşçi sağlığı ve iş güvenliği ne ilişkin cezalar (mad. 99)

f) İş sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin cezalar (101, 102, 103, 104)

g) İş ve işçi bulmaya ilişkin cezalar (mad. 105)

h) İş hayatının denetim ve tefişine ilişkin cezalar (mad. 106)

ı) Cezası ayrıca ceza maddelerinde sayılmamış olan yasaklara karşı gelen ve zorunluluklara uymadığında uygulanacak cezalar (mad. 107) (1)

Ceza Maddesi İlgili kanun maddeleri

97	3
98	9, 10, 13, 14, 19, 20, 21, 22, 24, 25
99	26, 30, 31, 33, 34, 38, 41, 42, 43, 47, 54, 48, 52, 56, 57, 60,
100	61, 64, 65, 67, 68, 69, 70, 72,
101	74
102	75
103	76
104	77, 78, 79, 61, 82
105	85
106	89, 93, 94
107	71, 58, 49

(1) Ayrıca, öngörülen toplumsal düzenin sağlanabilmesi için işçi sağlığı ve iş güvenliğiyle ilgili maddeler içinde belirtilen işyerinin kapatılması, işin durdurulması ve işçilerin çalışmaktan alıkonulması gibi (ceza hükümleri içinde yer almamakla beraber hükümlere yer verilmektedir.

Kanunda şartları ve miktarları belirtilmiş olan cezalar, suçun tekerrürü halinde çoğu kez iki kat para cezası (bir önceki cezasının iki katı) olarak verileceği belirtilmiştir. Diğer taraftan ağır, hafif ve nisbi para cezası şeklinde belirtilen müeyyideler, 105. maddedeki hapis cezasıyla bir istisna getirilmiştir. Kanundaki bir başka özellik ise işveren vekillerinin cezai yönden işveren olarak kabul edilmesidir.

1475 sayılı iş kanunumuzun uygulama alanı bellidir. İstisnalar ise kanunun 5. maddesinde sayılmıştır. İşte kanunun beraberinde getirdiği ceza hükümlerinin tatbik alanını bu çerçeve içinde düşünmek gerekir.

Bir işyerini kuran, devralan, çalışma konusunu kısmen veya tamamen değiştiren, kapatan veya devreden işveren sürekli işlerdeki bildirme zorunluğuna uymazsa işçi sayısına göre en az 250 lira yada 500 lira ağır para cezasına (suçun tekerrürü halinde öncekinin iki katına)

Hizmet akdini ve takım sözleşmesini yazılı yapmayan, ihbar önellere uymayan veya bu önele ait ücreti ödemeyen, işçinin kıdem tazminatını ödemeyen, işçiye yeni iş arama izni, çalışma belgesi, işçi çalışma ve kimlik kartesi veremeyen, işyerinde kantin açmayla ilgili kanun maddesine uymayan iş-

veren veya işveren vekili hakkında çalıştırdığı işçi sayısına göre en az 100 lira veya 500 liradan az olmamak üzere hafif para cezasına (tekerrür halinde evvelkinin iki katına)

Toplu işçi çıkarmaya ilişkin şartlara aykırı davranan işveren veya işveren vekili 1000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına (tekerrür halinde önce verilen cezanın iki katına); Sakat ve eski hükümlü çalıştırmaya ilişkin kanuni zorunluğa uymayan işveren veya işveren vekili her sakat ve eski hükümlü için 500 liradan 1000 liraya kadar para cezası ödemeye mahkûm edilir.

İşçinin ücretini zamanında ödemiye, yada kasten noksan ödeyen işveren veya işveren vekili bu, duruma maruz kalan her işçiye karşılık 50 liradan az olmamak üzere nisbi para cezasına (fiilin tekerrüründe evvelki cezanın iki katına); işçiye ücret hesap pusulası vermiye, zarar karşılığı ücret kesintisi cezasıyla ilgili hükümlere aykırı davranan, ücret kesintisi cezasını keyfi olarak uygulayan ve bu parayı gösterilen hesaba yatırmıyan (*) işveren veya işveren vekili 250 li-

radan az olmamak üzere hafif para cezasına; Asgari ücrete uymıyan, zorlayıcı sebepler yüzünden işin tatil edilmesi veya işçinin çalışmadığı zamanlarda ilk hafta için ödenmesi gereken yarım ücreti ödemeyen, fazla çalışmayla ilgili şartlara ve hükme uymadan fazla çalışma yaptıran, bu, çalışmaya ilişkin ücreti % 50 zamlı yada toplu iş sözleşmesindeki hükümler göre ödemeyen, kanunun belirttiği cumartesi ücreti, hafta tatili ücreti, genel tatil ücreti gibi ücretleri ödemeyen; yüzdelerle ilgili genel ve özel şartlara uymıyan, yıllık ücretli izin ücretini ödemeyen yahut noksan ödiyen işveren veya işveren vekili 250 liradan az olmamak hafif para cezası; şartlar dahilinde ücretsiz ilâve izin vermiyen, yüzdeleri belgelemiyen, iznini kullanan işçiye izin ücretini peşin vermiyen, hizmet aktinin feshi halinde hak edilmiş olan izin ücretini ödemiyen, izin yönetmeliğine uymıyan, işçi ücretlerinden herhangi bir keyfi indirim yapan işveren veya vekili hakkında 1000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına (tekerrür halinde evvelki cezanın iki katına) hükmolunur.

İçki yasağına aykırı davrananlara 250 liradan az olmamak üzere hafif para cezası; Ağır ve tehlikeli işlerde 16 yaşından aşağı işçi çalıştırmak, bu, tüzükteki yaş ve cin-

(*) Halen, ücret kesintisi cezası Çalışma Bakanlığının T.C. Ziraat Bankası Ankara merkez şubesi nezdinde 640/4626 sayılı cari hesabına yatırılmaktadır.

siyetle ilgili kayıtlara uymayan işveren veya işveren vekili hakkında 1500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına; İşe giriş sağlık raporlarını almayan, bunları zamanında yenilemeyen yani devrevi muayeneleri yaptırmayan, ağır ve tehlikeli işlerde işçilerin periyodik muayenelerini yaptırmayan yetkili müfettişlerce istendiğinde sağlık raporlarını göstermeyen işveren veya işveren vekil 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına çarptırılır.

Kanunda belirtilen iş sürelerinin iş müddetleri tüzüğüne aykırı davranan işveren veya işveren vekili 1500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına (tekerrür halinde önceki cezanın iki katına); İşçi çizelgelerini, ücretli izin defterini tanzim etmeyen bunlar yetkili müfettişlerce istendiğinde ibraz etmeyen, yıllık ücretli izinleri vermiyen işveren veya işveren vekili 100 liradan az olmamak üzere para cezasıyla cezalandırılır.

İş ve işçi bulma görevi İş ve İşçi Bulma Kurumuna verilmiştir. Bu sebeple bu, hükme aykırı hareket eden başka bir deyimle izin almadan bu işle uğraşan, izin almış olsa bile bu işi para karşılığı yapanların büroları kapatıldığı gibi sorumlulular hakkında 2000 liradan az olmamak üzere ağır para cezası 3 aydan az olmamak üzere hapis ce-

zasıyla; Bu, işi dış ülkelere işçi göndermek amacıyla yapanlar 10000 liradan az olmamak üzere ağır para cezası ve 3 yıldan az olmamak üzere hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

İş hayatının denetim ve teftişiyle ilgili makam ve müfettişlere teftiş sırasında gerekli yardım sağlamak, yapılan davetlere icabet etmek, ilgili evrakları istendiğinde ibraz etmek mecburidir. Bu mecburiyete uymayan ve bilgisine baş vurulan işçilere mani olan işveren ve işveren vekili 2500 liradan az olmamak üzere para cezasıyla cezalandırılır.

İlgili makam ve kişilere karşı yalan beyanda bulunarak işlerini güçleştiren ve onlara karşı kötü davranışlarda bulunan işçiler 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına çarptırılırlar.

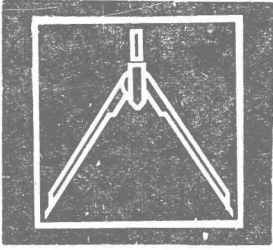
Görüldüğü gibi, 1475 sayılı iş kanunu çalışma hayatının düzenlenmesi ve devam ettirebilmek gayesiyle birtakım yasaklar ve zorunluklar koyarak bunların müeyyidelerini de beraberinde getirmiştir.

Çalışma hayatının denetimi bildirildiği gibi devlet tarafından yapılır. Bu, işi Çalışma Bakanlığına bağlı Bölge Çalışma Müdürlükleri yürütür. İş müfettişleri vasıtasıyla yaptığı teftişlerde tesbit edilen kanuna aykırılıklar uyarmalara rağmen

men giderilmezse Bölge Çalışma Müdürlüğü durumu Cumhuriyet Savcılığına bildirir. Savcı hazırlık soruşturmasından sonra ya doğrudan cezaya hükmeder yada Sulh Ceza Mahkemesine intikal ettirir. Mahkeme gerekli yargılamayı yapı-

rak davayı neticelendirir. Ancak, şunu ilâve edelim ki, kanundaki ceza maddelerinin tatbikini Sulh Ceza Mahkemesinin tatbik etmesine rağmen İş ve İşçi Bulmaya ilişkin aykırılıklarla ilgili dava Asliye Ceza Mahkemelerinde görülür.

beciya

Zirai Reform

Ekrem GÜRCAN

Zirai ürünlerin artırılması, yetiştiricilerinin refahının sağlanması için arazinin parçalanıp küçük işletmeler halinde dağıtılmasını yoksa büyük işletmeler halinde işletilmesi daha verimlidir. Dünyanın iki büyük ziraat memleketi olan biri sağ rejimin liberalizmin müdafii diğeri sol rejimin kominizmin müdafii Amerika ve Rusya da işletmelerin büyük işletmeler olup teknik ve fennin daha iyi tatbik edilip verimin daha fazla olduğunu görmekteyiz. Halkının refahı, hususi teşebbüs kârı ile sosyal sigorta tedbirleriyle sağlanır.

Bizde toprak reformu diye araziye parçalayıp verimsiz işletmeler haline getirme yerine istihsalin artırılacağı zirai reform üzerinde duracağız. Halkımızın büyük bir kısmını teşkil eden zirai müstahsil olan köylümüzün istihsalinin artırılması gelirinin yükseltilmesi refahının sağlanması üzerinde duracağız.

Bugün memleketimizdeki çok kimselerin köyde, kadın çalışıp erkek kahvede oturuyor oyun oynuyor düşünüşün aksi düşünüş ve kanaatindeyiz. Köylülerimiz erkeğile kadınıle çoluğile çocuğu ile çalışmaktadır. Hem öyle bir çalışmadır

ki saat bilmeyip güneş doğarken işine gider güneş batarken işinden döner. Fakat bu kadar çalışmayı yirminci asrın üçüncü çeyreğinin yani zamanımızın teknik ve fennine uygun olmayıp babadan görme verimsizdir. İleri memleketlerde çok daha az emek ile çok daha fazla ürün elde edilip değerlendirilmektedir.

Köylümüzün müstahsilimizin daha az zahmetle daha fazla ürün alıp değerlendirip refahının sağlanması için onu borçlandıracak şekilde kredi verilmesi yerine mahsülünü en verimli şekilde nasıl yetiştirip değerlendireceğini öğretmek lâzımdır. Bunun içinde kazalara veya köy merkezlerine numune bahçelerini yapıp buralarda o muhitte ne yetiştiriliyorsa onlardan bilinçli fenni tekniğin en son sistemlerine göre yetiştirilmeli. Bunlardan ayrı toprağı tahlil edilerek en iyi neler yetiştiriyorsa onlardan yetiştirilmeli. Bu yetiştirme şekli kurslar veya sair şekillerde müstahsile öğretilmeli ve fidan damızlık dağıtılmalıdır.

Burada mahsülün yalnız yetiştirilmesi değil standardizasyon ambalâjlanması saklanması pazarlama şekilleri öğretilmelidir. Ayrıca ziraat alet ve ilâçlarının kullanılması ve korunması öğretilmelidir.

Bugün elde edilen mahsülün sofralık olan kısımları değerlendirilmesi için numune bahçelerinde

presler koyup suyunu çıkarıp daha büyük merkezlere göndererek meyve suyu, iştirto olarak istifade etmeli posalarını küspelerini de yem fabrikalarının ham maddesi olarak değerlendirmelidir. Ayrıca konserve fabrikaları kurarak bu mahsülle ri yetişmediği mevsimlerde istifade edilecek ihracatı yapılacak hale getirip kıymetlendirmeli, buzhaneler kurmalıdır.

Buralarda müstahsile hayvan yetiştirme öğretilmeli en verimli cinsleri yetiştirilip damızlık dağıtılmalıdır. Bu işler numune bahçelerinde yapıldığı gibi elektiriği olan köylere televizyonlar dağıtarak televizyon programlarında sık sık gösterilerek mahsülün yetiştirilmesi ambalajı saklanması pazarlanması öğretilmelidir. Köylü müstahsil kaza sinemalarına sık sık gitmektedir. Bu sinemalarda esas filimlerden önce halkı sıkmayacak şekilde kısa kısa gösterilmelidir.

Bu işleri yapmak ne zahmetli, ne külfetli nede mali portresi çok yüksektir.

Çünkü mali bakımdan, her yıl müstahsile milyarlarca lira kredi verilmekte bu kredilerde istihsal den daha ziyade başka sahalarda kullanılmaktadır. Kredi diye verilen bu paralar bu işlerde kullanılır. Her kazada ziraat memur ve teknisyeni vardır. Bunlar işçi bakımından tak-

viye edilerek eleman olarak istifade edilir. Her yerde devletin arazisi vardır. Bunlar boş istifadesiz olarak durmaktadır. Kuruluş yeri olarak bu arazilerden istifade edilir.

Bu şekilde yapılacak zırai reformla halkımızın büyük bir kısmını teşkil eden köylümüzün şimdi-

kinden daha az bir emekle geliri ve refahı artacak refahı artan köylü şehre iş bulmak için akın etmeyecek, istihsal ile arzda artacağından fiatlar yükselmeyip umumi refah seviyesi yükselecek, şehirlere az akın olacağından şehircilik problemleri daha kolay halledilecektir.

beciya

Ayın İktisadi - Mali - Hukuki ve Sosyal Mevzuatı

Derleyen: Mehmet EMANET
Mali Müşavir ve Muhasebeci

5 Ekim 1973 tarih ve 14676 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Parası Kıymetini Koruma hakkında 19 sayılı kararla, daha sonraki tarihlerde bu kararla ilgili olarak yayımlanan tebliğler mensublarımızı çok yakından ilgilendirmektedir.

Bu bakımdan 19 sayılı kararla, bu kararın hukuki dayanağı olarak gösterilen Türk Parası kıymetini koruma hakkında 1567 sayılı kanunu ve karara ilişkin tebliğleri topluca yayınlıyoruz.

TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA KANUN

20 Şubat 1930

Kanun No : 1567

R. Gazete : 25/2/1930 — Sayı : 1433

MADDE 1 — (20.2.1954 - 6258) Kambiyo, nutuk, esham ve tahvilât alım ve satımının ve bunlar ile kıymetli madenler ve kıymetli taşlarla bunlardan mamul veya bunları muhtevi her nevi eşya ve kıymetlerin ve ticari senetlere tediyei temine yarıyan her türlü vasıta ve vesikaların memleketten ihracı veya memlekete ithalinin tanzim ve tahdidine ve **Türk parasının kıymetinin korunması zımında kararlar ittihazına İcra Vekilleri Heyeti salâhiyetlidir.**

MADDE 2 — (16.12.1943 - 4328) Bu kararlar (Türk Parası Kıymetini Koruma) başlığı altında Resmî Gazete ile ve Maliye Vekâletinin mü-

nasip göreceği diğer neşir vasıtalarıyla neşir ve ilân olunur.

Şu kadar ki, kararların yürürlüğe girmesinde Resmî Gazete ile yapılacak neşir ve ilân esas olup bu gazete ile neşredilen kararlar başka vasıtalarla neşir ve ilân edilmiş olsun, olmasın metinlerinde mer'iyet tarihi varsa o tarihten, yok ise Resmî Gazete ile neşredildiğinin ertesi gününden itibaren Türkiye'nin her tarafında yürürlüğe girer. (Tev. İç. 4)

MADDE 3 — (20.2.1954 - 6258) A) İcra Vekilleri Heyetince 1 inci maddeye istinaden itithaz edilecek kararlara aykırı hareket eden Hakikî ve hükmî şahıslar hakkında (1000) liradan (200.000) liraya kadar ağır para cezası ve 7 aydan 5 seneye kadar ticaret ve meslekî faaliyetten meni' cezası ile birlikte hakikî şahıslarla hükmî şahısların müdür ve fiilde iştiraki olan memurları yukardaki cezalara zamimeten 7 aydan 5 seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Ancak, karara aykırı olan fiil 1 inci maddede yazılı kıymetlerin izinsiz olarak memleketten çıkarılması veya izinsiz olarak memlekete sokulması veya bunlara teşebbüs edilmesi mahiyetinde ise hükmolunacak para cezası (1000) liradan az olmamak üzere yakalanan eşya ve kıymetlerin değerlerinin üç mislinden, yakalanmaksızın kaçırılan eşya ve kıymetlerin değerlerinin de beş mislinden az olamaz.

İzinsiz olarak memleketten çıkarılan veya memlekete sokulan kıymetlerden yakalananlar, fiil teşebbüs derecesinde kalsa bile, za-bit ve müsadere olunur.

Yakalanan bîlcümle kıymetler ve mallar hakkında iki nüsha zabıt varakası tanzim edilerek bir nüshası maznuna verilir.

Yukarıda yazılı kıymetlerden yabancı parası nâtık olanların Türk parasıyla tutarları yakalandıkları veya kaçırıldıkları veya kaçırmaya teşebbüs olundukları tarihe göre Maliye Vekâletince gösterilecek makam tarafından tesbit olunur.

B) Türkiye'ye giren veya Türkiye'den çıkan yolculara Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki kararlara göre, ithal veya ihracı menedilmiş veya izne tâbi tutulmuş olan kıymetler bildirilir ve kendilerinden yazılı olarak bir beyanname alınır. Bu beyanname alındıktan sonra yolcunun üzerinde veya eşyaları arasında yazılı beyanı hilâfına çıkan kıymetlerin tutarı (100) lirayı geçmezse yalnız bu kıymetlerin müsadere ile iktifa olunur. Beyan dışı çıkan kıymetler (100) liradan fazla ve fakat (1000) liradan az ise hâmiline üç misli ağır pa-

ra cezası hükmolunur ve mezkûr kıymetler müsadere edilir. Mezkûr para cezasının hâmil tarafından gümrük idarelerine rızaen ödenmesi halinde keyfiyet tanzim edilecek ve kendisine imzalatırılacak zabıt varakasına yazılmakla ıktifa olunup hakkında takibat yapılmaz.

C) Bir defaya mahsus olsa dahi her türlü mal, kıymet, hizmet ve sermaye ithal ve ihraç edenler veya bu işlere tavassut edenler veya bankacılık ve milletlerarası nakliyat ve sigortacılık işleriyle uğraşanlar veya komisyonculuk yapanlardan bu muameleleriyle ilgili olarak dışarda tekevvün eden alacaklarını 1 inci madde mucibince ısdar edilecek kararlar hükümlerine göre ve bu kararlarda tâyin edilen müddetler içinde memlekete getirmiyenler; kendilerine ait ithalât ve ihracatla diğer işlerinde döviz kaçırmak kasdiyle muvazaalı muamelelerde bulunanlar veya bu nevi muamelelere teşebbüs edenler; resmî makamlara ibraz edilen fatura ve vesikalarda tahrifat yapmak veya icabı hale göre düşük veya fazla kıymetli fatura ve vesikalar tanzim etmek veya ettirmek suretiyle dışarıya kıymet kaçıran veya dışarda kıymet bırakan veya bu fiillere teşebbüs eden hakikî ve hükmi şahıslar (10.000) liradan az olmamak üzere memlekete getirmekle mükellef oldukları veya kaçırdıkları, yahut ta kaçırmaya teşebbüs ettikleri kıymetlerin Türk parasıyla tutarlarının beş misli ağır para cezasıyla birlikte hakiki şahıslarla, hükmi şahısların müdür ve fiilde iştiraki bulunan memurları 1 seneden 5 seneye kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılacakları gibi bu cezalara zamimeten 1 seneden 5 seneye kadar yukarki işlerden her hangi birisi ile iştigalden de menolunurlar.

D) Yukardaki A, B, C, fıkralarında yazılı suçların mükerrirlerine verilecek cezalar iki kat olarak hükmedilir ve bunlar bu kabil meslekî ve ticarî faaliyetlerinden daimî olarak menolunur.

A, B, C fıkralarında yazılı suçlar, hükmi şahısların merkezleri tarafından işlenmiş veya işletirilmiş ise muvakkat veya daimi memnuniyet cezaları o müessesenin Türkiye'deki bilumum teşkilâtına şâmil-dir.

Faaliyetten daimî veya muvakkat olarak menedilmiş olan hakikî ve hükmi şahısların, ancak evvelce başlamış olup da üçüncü şahısların hukukunu ilgilendiren veya kanunî müddete tâbi olan işlerine kambyo murakabe mercilerinin murakabesi altında devam olunur.

E) Haklarında yukardaki (C) fıkrası mucibince adli takibata tevessül olunan hukukî ve hükmi şahıslarla 1 inci madde mucibince ısdar

dar edilecek kararlar hükümlerine göre, kendilerine tahmil edilen muayyen vecibeleri müddetleri içinde yerine getirmiyenlerin müteakip muamelelerinin tamamını teminata rapdetmeğe ve bu teminalta ilgili olarak tâyin edilen müddetler içinde vecibelerini yerine getirmeyenlerin bu teminatlarını irat kaydetmeye Maliye Vekâleti salâhiyetlidir.

Teminatın irat kaydedildiği tarihi takip eden 6 ay içinde teminat mevzuu yerine getirildiği takdirde (100) liradan az olmamak üzere teminat tutarının % 10'u hazineye mal edilerek mütebaki kısmı alâkalıya iade olunur.

F) 1 inci madde mucibince, ısdar edilecek kararlarla tayin edilen müddetlerin temdidini teminata rapdetmeğe ve verilen munzam müddetler içinde vecibelerini yerine getirmiyenlerin bu teminatlarının tamamını irat kaydetmeğe Maliye Vekâleti salâhiyetlidir.

MADDE 4 — (20.2.1954 - 6258) İcra Vekilleri Heyetince 1 inci maddeye müsteniden ittihaz edilecek kararlara aykırı hallere ait takip ve duruşma meşhut suçların muhakeme usulü hükümleri mucibince yapılır. Bu davaları rüyet edecek mahkemelerle bu mahkemelerin kaza çevreleri Adalet ve Maliye Vekâletlerince müştereken tayin ve ilân olunur. Cumhuriyet müddeiumumileri, doğrudan doğruya veya Maliye Vekâleti veya tavgif edeceği mercilerin yazılı müracaatı üzerine mezkûr kanun hükümlerine tevfikan takibe geçerler.

Kararlara aykırı fiillere sair suretlerle ittila hâsıl eden Cumhuriyet Müddeiumumileri hemen Maliye Vekâletini veya tavgif edeceği mercileri haberdar ederek keyfiyetin tetkikini talep edebilirler.

Cumhuriyet müddeiumumileri ve mahkemelerce umumî hükümlere tevfikan takibat icrasına zaruret görülen hallerde takip ve duruşmaya üç günden fazla fasıla verilemez.

Mahkeme lüzum gördüğü takdirde duruşmanın sonunu beklemeksizin maznunların müesseselerinin muvakkaten faaliyetten men'ine karar verebilir. Cumhuriyet müddeiumumileri ve mahkemeler bu kanun hükümlerine tevfikan cereyan edecek takip ve duruşmalarda ehlihibre teşkiline lüzum gördükleri takdirde münhasıran resmî ehlihibre listesinde isimleri yazılı kimselerden seçecekleri ehlihibrenin rey ve mütalâasını alırlar. Resmî ehlihibre listeleri, her kaza çevresi için dokuzar kişiden aşağı olmamak üzere Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin mütalâası alınmak suretiyle Maliye ve Ekonomi ve Ticaret Vekâletleri tarafından tesbit olunur.

Maliye Vekâleti, Vekâletin veya tanzif edeceği mercilerin Cumhuriyet müddeiumumiliğine yazılı müracaatta bulunmasıyla müdahil sıfatını iktisap eder.

MADDE 5 — İcra Vekilleri Heyetince ittihaz olunacak karara muhalif hareketleri için 1447 numaralı kanunla sair kanunlarda yazılı ceza hükümleri cari olmayıp bu kanundaki cezalar tatbik olunur.

MADDE 6 — Bu kanun neşri tarihinden üç sene müddetle muteberdir. (Bu müddet 2100 sayılı kanunla iki sene, 2686, 3336, 3974, 4512, 5014, 5540, sayılı kanunlarla üçer sene, 6060 sayılı kanunla bir sene, 6258, 7220 sayılı kanunlarla beşer sene 402 sayılı kanunla iki sene müddetle uzatılmıştır. Yâni kanun 24.2.1966 tarihine kadar muteberdir.)

EK MADDE 1 — (20.2.1954 - 6258) Maliye müfettişleri ile Maliye Müfettiş muavinleri, hesap uzman ve yardımcıları, Kambiyo kontrolörleri ve Kambiyo murakabe mercileri bu kanun hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında tetkikat ve tahkikat yapmak ve tahkikat sırasında suç emareleri bulunursa maznunlar ve suçla ilgisi görülenler nezdinde Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununun zabıt ve arama hakkındaki hükümleri gereğince muamele ifa etmek selâhiyetini haizdirler.

EK MADDE 2 — (20.2.1954 - 6258) Muhacir ve mültecilerin İskân Kanununun 32 nci maddesi mucibince yapacakları ithalât hakkında da bu kanun hükümleri tatbik olunur ve bu husus ayrı bir icra vekilleri heyeti kararı ile tanzim olunur.

EK MADDE 3 — (20.2.1954 - 6258) Bu kanuna aykırı fiilleri ihbar edenlerle suç delillerinin tesbitinde hizmeti görülenlere, hangi hallerde ikramiye verileceği ve verilecek ikramiye miktar ve nisbeti İcra Vekilleri Heyeti kararı ile tesbit olunur.

Ancak verilecek ikramiyelerin miktarı, bu kanun mucibince hükümlenilecek para cezalarından tahsil edilecek miktarın % 45'ini geçemez.

EK MADDE 4 — (20.2.1954 - 6258) Bu kanuna tevfiakan hükmi şahıslara hükmedilecek para cezaları, Amme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki 6183 numaralı kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

MADDE 7 — Bu kanun hükümlerinin icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

**TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA
HAKKINDA 19 SAYILI KARAR
(Resmî Gazete : 14676 — 5 Ekim 1973)**

1. Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 1567 sayılı Kanunun değişik 1 inci maddesi gereğince ekonomik istikrarın korunması için mamûl madde fiyatlarını kontrol etmek üzere aşağıdaki üyelerden meydana gelen bir komite kurulmuştur.

2. Komite, Maliye Bakanlığı Müsteşarı Başkanlığında Ticaret Bakanlığı Müsteşarı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşarı, T. C. Merkez Bankası Başkanı ve Devlet Planlama Teşkilâtı İktisadî Planlama Dairesi Başkanından meydana gelir.

3. Kamu ve özel kesime mensup kuruluş ve şahıslarca zaruri görülecek mamûl madde fiyatlarının arttırılabilmesi bu komitenin ön müsaadesine tâbidir.

4. Komitenin kararı olmaksızın yapılacak her türlü fiyat artırımları için gerekli görülecek hukukî, idarî ve ekonomik tedbirler alınacaktır.

5. Komitenin sekreterlik çalışmaları T. C. Merkez Bankasınca yürütülür.

6. Komite, kendine yardımcı alt komiteler kurmağa, gerektiğinde fazla mesai ücreti vermeğe yetkilidir.

7. Komite giderleri Maliye Bakanlığı Bütçesine bu amaçla konulacak ödeneklerle karşılanır.

8. Bu karar hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.
GEÇİCİ MADDE — 1973 Bütçe yılı içinde Komite giderleri T. C. Merkez Bankasınca karşılanır.

**TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA
19 SAYILI KARARA İLİŞKİN TEBLİĞ
(Resmî Gazete 14712 - 14 Kasım 1973)**

Sayı : 1

Türk Parası Kıymetini Koruma hakkında 19 sayılı Karar hükümlerine göre kurulmuş olan Fiyat Kontrol Komitesi Başkanlığından bildirilmiştir.

1) 5 Ekim 1973 günlü ve 14676 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Türk Parası Kıymetini Koruma hakkında 19 sayılı Kararın 3 üncü maddesi uyarınca mamûl madde fiyatlarının zorunlu haller dışında, 5 Ekim 1973 tarihindeki düzeyinde tutulması Bakanlar Kurulunca kararlaştırılmış bulunmaktadır. 6 Ekim 1973 tarihinden mamûl madde fiyatlarının artırılması zorunluğu ortaya çıktığı takdirde, bu durumda bulunan kamu kesimine veya özel kesime mensup kuruluş ve firmalarca gerekçe gösterilerek Komitemizin ön müsaadesinin alınması, anılan kararın amir hükmüdür.

Bu itibarla Komitemizin izni olmaksızın mamûl madde teslim fiyatlarını artıranlar, sözü geçen karara muhalefet etmiş olacaklarından haklarında Türk Parası Kıymetini Koruma hakkında 1567 sayılı Kanunun 6258 sayılı Kanunla değişik 3 üncü maddesi hükmü uyarınca 7 aydan 5 yıla kadar hapis, aynı sürelerde meslekî faaliyetten men ve bin liradan ikiyüzbin liraya kadar para cezası tertip edilmek istemiyle Cumhuriyet Savcılığına sevk edilecektir.

2) Ayrıca, Komitenin kararı olmaksızın fiyat artırımları uygulayan kuruluş ve firmalar hakkında daha önce alınmış bulunan teşvik tedbirleri uygulaması hükümetçe durdurulacak, gerekli görülen hallerde kredi, döviz tahsisi, transfer, vergi tecili ve benzeri kolaylıkların kesilmesi yoluna gidilecektir.

3) 1/1/1973 tarihinden bu yana mamûl madde fiyatlarına zam yapmış bulunan firma ve kuruluşlar bu zamların uygulamaya konulduğu tarihlerde, miktar ve oranlarını, gerekçeleriyle birlikte 15 Kasım 1973 tarihine kadar (Fiyat Kontrol Komitesi Sekreterliği T.C. Merkez Bankası, Ankara) adresine yazılı olarak bildireceklerdir.

**TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA
19 SAYILI KARARA İLİŞKİN TEBLİĞ
(Resmî Gazete 14712 - 14 Kasım 1973)**

Sayı : 2

Türk Parası Kıymetini Koruma hakkında 19 sayılı Karar hükümlerine göre kurulmuş olan Fiyat Kontrol Komitesi Başkanlığından bildirilmiştir.

9 Ekim 1973 günlü ve 1 sayılı Tebliğin 3. paragrafında belirtildiği üzere, Türk Parası Kıymetini Koruma hakkında 19 sayılı Kararın yürür-

lûge girdiği 6 Ekim 1973 tarihinden önceki (1/1/1973 — 5/10/1973) döneminde mamûl madde fiyatlarına zam yapmış bulunan firma ve kuruluşların bu zamların, uygulamaya konulduğu tarihlerde miktar ve oranlarını gerekçeleriyle birlikte 15 Kasım 1973 tarihine kadar Fiyat Kontrol Komitesi Başkanlığına bildirmeleri gerekmekte idi.

Fiyat Kontrol Komitesine vaki müracaatlar gözönünde tutularak anılan bildirim süresi 15 Aralık 1973 tarihine kadar uzatılmıştır.

**TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA
19 SAYILI KARARA İLİŞKİN TEBLİĞ
(Resmî Gazete 14728 — 30 Kasım 1973)**

Sayı : 3

Türk Parası Kıymetini Koruma hakkında 19 sayılı Karar hükümleri ne göre kurulmuş olan Fiyat Kontrol Komitesi Başkanlığından bildirilmiştir.

Ekmek ve francala gramaj ve fiyatları aşağıda belirlenen esaslar çerçevesinde 17 Mayıs 1973 tarih, 7/6397 numaralı Kararnamenin 5 inci maddesi gereğince kurulmuş bulunan il koordinasyon komitelerince tesbit edilir.

1 — Gramaj ve fiyat tesbitinde maliyet unsurları esastır.

Maliye unsurlarının dökümü ve fiyat teşekkül şekli aşağıda gösterilmiştir.

71,5 Kg. ılık % 14 rutubetli 1 çuval undan yapılacak ekmek ve francala için :

- a — Un bedeli,
- b — İşçilik,
- c — Genel imâl giderleri
- d — Toplam,
- e — Fırıncı kârı
- f — Bayi ücreti

Toplam (Bir çuval undan elde edilen ekmek veya francaların satış bedeli),

2 — Ekmek ve francala imâli esasında, unun fırına girişinden mamulûn çıkışına kadar kademelerde % 3 fire olacağı gözönüne alınacaktır.

3 — Fırıncı kârı, (Un bedeli + İşçilik + Genel imâl giderleri) toplamının ekmek imalinde % 5, francala imalinde % 4'ünü aşamaz.

4 — Bayi ücreti, 500 grama kadar (500 gram dahil), 5 Krş/adet, 500 gramın üzerinde 10 Krş/adet'i aşamaz.

Bu tebliğ hükümleri yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

**TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA
19 SAYILI KARARA İLİŞKİN TEBLİĞ
(Resmî Gazete 14737 — 9 Aralık 1973)**

Sayı : 4

Türk Parası Kıymetini Koruma hakkında 19 sayılı Karar hükümlerine göre kurulmuş olan Fiyat Kontrol Komitesi Başkanlığından bildirilmiştir.

1 - 5 Ekim 1973 tarihinde yayımlanan Türk Parası Kıymetini Koruma hakkında 19 sayılı Kararın 3. maddesinde Kamu ve özel kesime mensup kuruluş ve şahıslarca zaruri görülecek mamûl madde fiyatlarının arttırılabilmesinin Komitemizin ön müsaadesine tâbi olduğu belirtilmiştir. 5 Ekim 1973 tarihinden önce mamûllerine zam kararı alıp da bu tarihten sonra uygulamaya koyanların bu işlemlerinin geçersiz olduğuna ve zammın uygulama tarihinin esas alınacağına;

2 — İthâl edilen her türlü sanayi ürünlerinin Türk Parası Kıymetini Koruma hakkında 19 sayılı Kararname şumulüne girdiğine karar verilmiştir.

**TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA
19 SAYILI KARARA İLİŞKİN TEBLİĞ
(Resmî Gazete 14742 — 14 Aralık 1973)**

Sayı : 5

Türk Parası Kıymetini Koruma hakkında 19 sayılı Karar hükümlerine

rine göre kurulmuş olan Fiyat Kontrol Komitesi Başkanlığından bildirilmiştir.

9 Ekim 1973 günlü ve 1 sayılı tebliğ'in 3'üncü paragrafında belirtildiği üzere, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 19 sayılı Karar'ın yürürlüğe girdiği 6 Ekim 1973 tarihinden önceki (1.1.1973 - 5.10.1973) döneminde mamûl madde fiyatlarına zam yapmış bulunan firma ve kuruluşların, bu zamların, uygulamaya konulduğu tarihlerle miktar ve oranlarını gerekçeleriyle birlikte 15 Aralık 1973 tarihine kadar Fiyat Kontrol Komitesi Başkanlığı'na bildirmeleri gerekmekte idi.

Fiyat Kontrol Komitesine vaki müracaatlar gözönünde tutularak anılan bildirinin süresi, son defa olmak üzere 31 Aralık 1973 akşamına kadar uzatılmıştır.

**TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA
19 SAYILI KARARA İLİŞKİN TEBLİĞ
(Resmî Gazete 14748 — 20 Aralık 1973)**

Sayı : 6

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 19 sayılı Karar hükümlerine göre kurulmuş olan Fiyat Kontrol Komitesi Başkanlığından bildirilmiştir.

5 Ekim 1973 tarihinden sonra yapılacak ithalâtta meydana gelecek maliyet artışlarının tüketiciye, en çok, bu tarihten önce bu malın ithalâtçıya mâloluş fiyatıyla tüketiciye intikal fiyatı arasındaki fark sabit kalacak şekilde intikal ettirilmesine, ve bu esasa göre bu kabil müracaatların intacı hususunda ilgili Bakanlıkların (Ticaret Bakanlığı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı) yetkili kılınmasına karar verilmiştir.

**TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA
19 SAYILI KARARA İLİŞKİN TEBLİĞ
(Resmî Gazete 14759 — 31 Aralık 1973)**

Sayı : 7

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 19 sayılı Karar hükümlerine göre kurulmuş olan Fiyat Kontrol Komitesi Başkanlığından bildirilmiştir.

Komitemiz tarafından fiyat artışı kabul edilen malları, aramalı, hammadde veya yarı mamul olarak kullanılan firma ve kuruluşların bu zamanları, fiyatlarına otomatikman intikal ettiremeyeceklerine, bu zamlar dolayısıyla mamul madde teslim ve satış fiyatlarında bir artırım icap ettiği sonucuna varan firma ve kuruluşların, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 19 sayılı Kararın 3. maddesi uyarınca, Komitemizden ön müsaade almaları gerekeceğine, karar verilmiştir.

beciya

**Sevgili
iktisatçılar...**

**Dergiye ilân
veriniz,**

*

**Dergiye ilân
bulunuz,**

*

**Zira bu eser
sizindir !..**

**Evinizi
boyamanız
için
sanatkâr
olmanıza
lüzum yok!**

Dyolux kullanmanız kâfi!

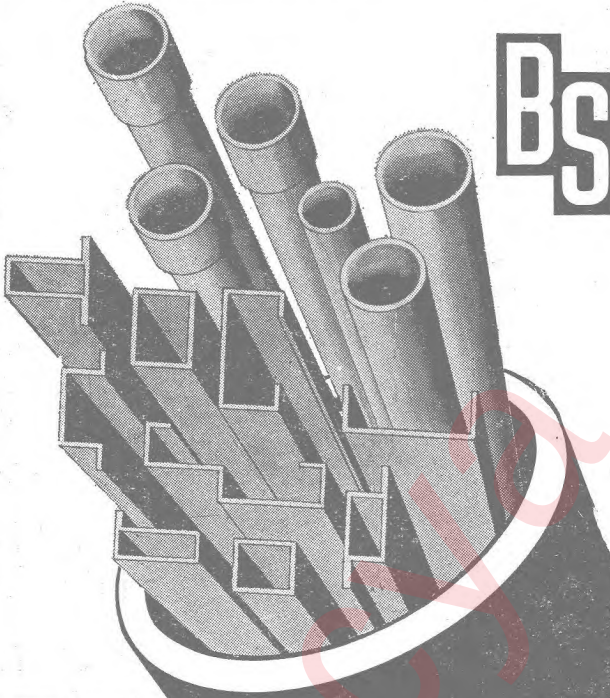
Boya işi herkesin gözünde büyü. Oysa, bilhassa tatil günleri için çok güzel bir meşgale ve eğlencedir. Uygun boya bulunduğu takdirde tabî... DYOLUX sizin boyanızdır. Boş vakitlerinde yapacak işi olmayan hanımlar bile, DYOLUX sayesinde diledikleri eşyayı veya sathı kolaylıkla ve zevkle boyayabilirler. DYOLUX eli yormaz, çabuk kurur, fırça izi bırakmaz, parlaktır. Boya yapamı dinlendirir, neşelendirir. DYOLUX kullanınız.

SENTETİK BOYA

DYOLUX

BİR **dyo** MAMULÜDÜR

BORUSAN
BORU SANAYİİ ANONİM ŞİRKETİ
İSTANBUL
1958

SANAYİDE İNŞAATTA

borusan mamulleri

Merkez: Meclisi Mebusan Cad.No 325 Kat 1 Salıpazarı -İstanbul

Santral: 44 74 80 (5 Hat) Müdüriyet: 44 36 39 Satış: 44 76 03 - 49 54 78

ARSLAN

tek

veya

BLOK

• yapı tuğlası

• ateş tuğlası
ateş harçları
izolasyon tuğlası

EYÜP-İSTANBUL

Fab. : 23 22 10

Mz. : 44 30 40

St

“ev”limisiniz?

Güzel dekore edilmiş, sizi mesut eden, sıcak bir eve mi sahipsiniz? O halde, evinizi kışın karından, ilkbaharın rüzgârından, yazın güneşinden, sonbaharın yağmurundan, koruyunuz. Bu koruma işini CBS Akrolit Dış Cephe Kaplama Boyası en mükemmel şekilde yerine getirecektir. CBS Akrolit Saf Akrilik Dış Cephe Kaplama Boyası evinizin dış cephesini bir zırh gibi sarıp dış tesirlerden korur.

Üstelik birbirinden cana yakın renkleriyle evinizin dış görünüşüne göz alıcı bir güzellik getirir.

ÇBS dev Alman Kimya kompleksi BASF (Badische Anilin'und Soda Fabrik A.G.)'ın özel formülleriyle Türkiye'de ÇBS Boya - Kimya fabrikalarında imal olunmaktadır.

Evinizi CBS Akrolit sarsın.

Eviniz kara, yağmura, güneşe, rüzgâra karşı yıllarca korunsun.

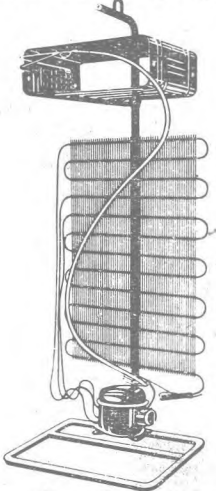
CBS Akrolit®
dış cephe kaplama boyası

ÇBS BOYA - KİMYA SANAYİİ ve TİCARETİ A.Ş.
Karaköy Kardeşim Sok. 44/3 İstanbul Tel: 49 67 10

Memleketimizin elektrik cihazı ve ev aletleri sanayiinin ihtiyaclarına cevap vermek üzere

TÜRK GENERAL ELEKTRİK ENDÜSTRİ A.Ş.

Türkiye'nin özel şartlarına göre geliştirdiği, BEYNELMİLEL KALİTEDEKİ imalât çeşitlerini iftiharla sunar:

Komple soğutucu üniteler
(Ev tipi buzdolapları için)

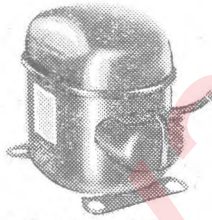
Soğutucu ünite elemanları.

Evaporatörler, Kondenserler, Eşanjörler

Emaye bobin telleri

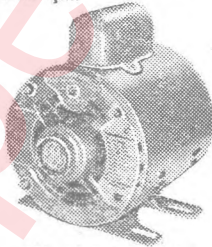
0,29 mm.'den 1,30 mm.'ye kadar (135° C sıcaklıkta çalışmaya dayanıklı, hermetik kalite)

Özel ihtiyaca göre, makara veya kova içerisinde kangallar halinde teslim edilebilir.

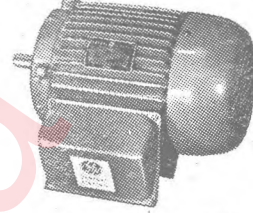
Kompresörler

(75 Kcal/saat 525 Kcal/saat) Hermetik (tam kapalı) ve Freon 12 alçak ve yüksek evaporatör basınçlarında ev tipi buzdolapları, su soğutucuları, şişe nem gidericileri, şişe soğutucuları v.s., tatbikatlar için.

Özel tatbikat motorları

- Çamaşır makineleri, yıkayıcı motorları
- Çamaşır makineleri, sıkıcı motorları
- Konvektör fan motorları
- Aspiratör motorları
- Aksiyal fan motorları v.s.

Genel maksat motorları

- Monofaze yarım kapalı, burç yataklı motorlar (1/6-3/4 HP (Özellikle ticari buzdolap kompresörleri ve sessiz çalışma isteyen tatbikatlar için))

- Monofaze ve trifaze tam kapalı, cebri soğutmalı, rulman yataklı motorlar

1/4-1 HP-1425 d/d 110/220 V. tek fazlı kondansatörlü.

1/2-2 HP 1425 d/d 220/380 V.

1/2-2 HP 2850 d/d 220/380 V.

1/2-1,5 HP 950 d/d 220/380 V.

Her türlü tatbikat problemlerinizi için teknik servisimiz emrinizdedir.

TÜRK GENERAL ELEKTRİK ENDÜSTRİ A.Ş.

Topkapı - İstanbul
Tel.: 23 22 52 - 23 22 55

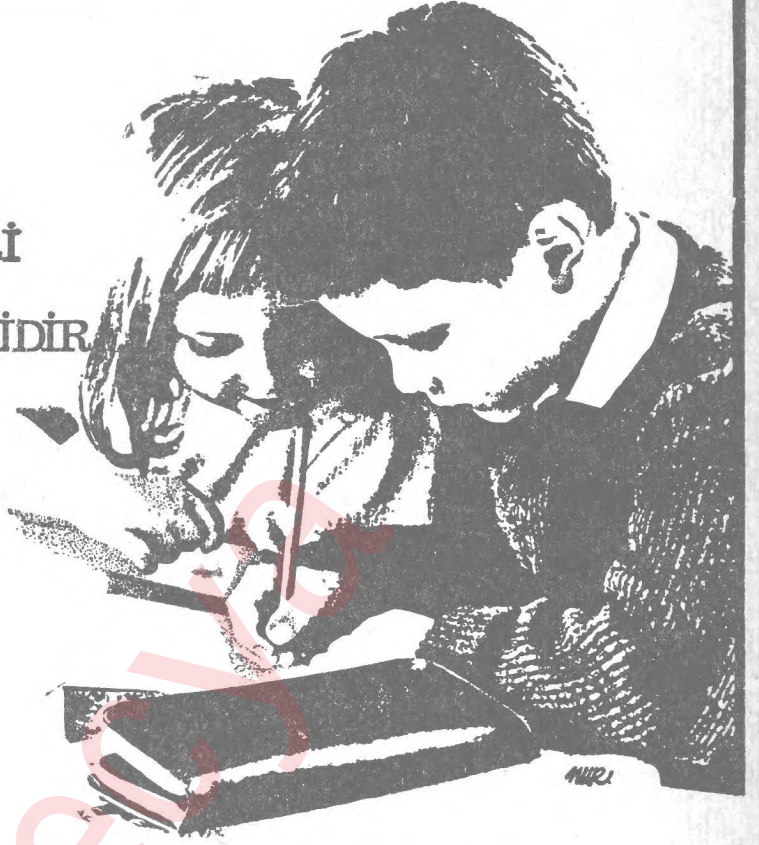
Genel Satıcısı:

BEKO TİCARET A.Ş.

İstiklal Cad. 349 Beyoğlu - İstanbul
Telefon: 49 00 39

GENERAL ELECTRIC

BUGÜNÜN
KÜÇÜKLERİ
YARININ
BÜYÜKLERİDİR.

ÇOCUKLARINIZI
TASARRUFA
ALISTIRINIZ

T.C.ZİRAAT BANKASI

HOS BAG

**ŞARAP
SANAYİİNDE
KALİTE ve NEFASET
ÖRNEĞİNİ YİNE**

**TEKEL
SUNAR**

(Basın : 60434 - 46573)

